

ผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดย

นางระวีพร ธรรมสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974 –11-5767-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE EFFECT OF THE DRI TECHNIQUE TO REDUCE
SNATCHING BEHAVIOR OF THE MENTALLY RETARDED STUDENT

By

Rawiphon Thammason

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Master's Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2005

ISBN 974 -11-5767-3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้สารนิพนธ์เรื่อง “ ผลของการเสริมแรง
พฤติกรรมแบบดีอาร์” ใต้อาคารลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา ” เสนอโดย นางระวีพร ธรรมสอน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิสาข์ จิตวิตร)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รักษาราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลนวี ประเสริฐสุข)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ลิจิต กาญจนารักษ์)

...../...../.....

K 46261320 : สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

คำสำคัญ : การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ / พฤติกรรมแย่งสิ่งของ

ระวีพร ธรรมสอน : ผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอต่อการลดพฤติกรรมแย่ง
สิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (THE EFFECT OF THE DRI TECHNIQUE
TO REDUCE SNATCHING BEHAVIOR OF THE MENTALLY RETARDED STUDENT)
อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : อ. ดร.นงนุช โรจนเลิศ. 59 หน้า. ISBN 974-11-5767-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ
ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ กำลัง
ศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ปีการศึกษา 2548 จำนวน 1 คน
คัดเลือกนักเรียนแบบเจาะจง จากการสังเกตพฤติกรรม สอบถามครูประจำวัน ครูประจำชั้น และเพื่อน
นักเรียน ใช้วิธีการทดลองโดยใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เพื่อลดพฤติกรรมแย่ง
สิ่งของ ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน ไม่ใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นเวลา
2 สัปดาห์

ระยะที่ 2 ระยะทดลองใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ สังเกตและบันทึก
ความถี่พฤติกรรม เป็นเวลา 6 สัปดาห์

ระยะที่ 3 ระยะหลังการทดลอง หยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ สังเกตและ
บันทึกความถี่พฤติกรรม มีความถี่พฤติกรรมเพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นเวลา 2 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ
- 2) โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบการลดของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและ
หลังการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ นักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญามีพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง โดยมีค่าเฉลี่ยลดลงในระยะที่ 2 คือ ระยะที่มีการให้
การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์.....

K 46261320 : MAJOR : SPECIAL EDUCATION PSYCHOLOGY

KEY WORD : THE EFFECT OF THE DRI TECHNIQUE / REDUCE SNATCHING

RAWIPHON THAMMASON : THE EFFECT OF THE DRI TECHNIQUE
TO REDUCE SNATCHING BEHAVIOR OF THE MENTALLY RETARDED
STUDENT. MASTER'S REPORT ADVISOR : NONGNOOCH ROCHANALERT ,Ph.D.
59 pp. ISBN 974 –11-5767-3

The purpose of this master's report was to study the effect of DRI technique to reduce snatching behavior of the mentally retarded student. Subject was a grade 2 mentally retarded student of Nakhon Sawan Panyanukul School recommended by the classroom teachers and with behavior observation by the researcher. The experimental was divided into 3 phases. At phases 1, took 2 weeks of baseline period without using the DRI technique. At phases 2, took 6 weeks with the DRI technique was implied. During this phase, positive reinforcements were used continuously for the incompatible behavior. At phase 3, which took 2 weeks, positive reinforcements were withdrawn, for extinction period. The observation of the inappropriate manner snatching behavior took 30 days altogether from Monday to Wednesday of each week during the schooldays. Data were collected by recording data sheets and were analyzed mean to compare the snatching behavior before and after the DRI technique.

The result found that the DRI technique could reduce the mentally retarded student's snatching behavior. The mean scores of reinforcement phase when implying the DRI technique as well as the extinction phase were lower than that of the baseline phase.

Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2005

Student's signature

Master's Report Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องอย่างใกล้ชิดจาก ท่านอาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข และ รองศาสตราจารย์ลลิต กาญจนภรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ได้ให้โอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร

ขอกราบขอบพระคุณ นายเมธี วิจารย์ปรีชา ผู้อำนวยการ โรงเรียน นครสวรรค์ปัญญานุกูลจังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างสูง ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนครูทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร และวิทยากรพิเศษทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าอย่างยิ่งกับผู้วิจัย และขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ รุ่น 1 ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและข้อคิดเห็นอันมีค่าในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าหรือประโยชน์ อันเกิดขึ้นจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณ บิดา-มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางสติปัญญา.....	7
ความหมายของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา.....	7
การแบ่งความรุนแรงของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา...	9
ลักษณะของนักเรียนที่เลือกมาศึกษา.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรม.....	11
ความหมายของพฤติกรรม.....	11
ความหมายของการปรับพฤติกรรม.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม.....	12
ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม.....	13
แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ.....	13
แนวคิดการเสริมแรง.....	13
ความหมายของการเสริมแรง.....	13
การดำเนินการเสริมแรง.....	14

บทที่		หน้า
2	ตารางการเสริมแรง.....	18
	เทคนิคการหยุดยั้ง.....	19
	แนวคิดพื้นฐานเทคนิคการหยุดยั้ง... ..	20
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ.....	21
	ความหมายของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ.....	21
	หลักในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ.....	22
	การนำการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอไปใช้.....	23
	ข้อจำกัดหรือข้อควรพิจารณาในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรม แบบดีอาร์ไอ.....	23
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรม แบบดีอาร์ไอ.....	24
	กรอบแนวคิดการวิจัย	25
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
	ตัวอย่างที่ศึกษา.....	26
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	27
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	27
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
5	สรุปผลอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	49
	สรุปผลการวิจัย.....	51
	อภิปรายผล.....	51
	ข้อเสนอแนะ.....	53
	บรรณานุกรม.....	55
	ภาคผนวก.....	57
	ประวัติผู้วิจัย.....	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา จำแนกตามระดับเชาว์ปัญญา (IQ)10
2	การแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญา ตาม DSM III –R10
3	แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ.....28
4	การให้ตัวเสริมแรงพฤติกรรม.....37
5	เงื่อนไขการได้รับการเสริมแรง.....38
6	ระยะต่างๆ ของการทดลอง.....40
7	ความถี่ ค่าเฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ.....44
8	ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของแต่ละสัปดาห์.....46
9	การหาค่าความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมแย่งสิ่งของ.....58

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันมุ่งยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและมีความหลากหลายในวิธีการจัดการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนมาโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ดูแลและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเติบโตตามวัย ตามความสามารถหรือตามศักยภาพของนักเรียน มีนักเรียนจำนวนมากใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในโรงเรียนและมีนักเรียนบางส่วนที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู คนรอบข้าง เพิ่มเติมเป็นพิเศษ เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมที่อยู่ขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน นอกห้องเรียน การร่วมกิจกรรมต่างๆ การอยู่ร่วมกับเพื่อน ซึ่งในที่นี่ก็หมายรวมทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้วยเช่นกัน โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการได้ยิน มีทั้งนักเรียนอยู่ประจำและไปกลับ ในการอยู่ร่วมกันนั้นมีกฎ กติกา ระเบียบวินัยต่างๆ ที่นักเรียนต้องประพฤติปฏิบัติ ซึ่งก็มีนักเรียนที่ปฏิบัติตามได้มากบ้างน้อยบ้างและที่มีปัญหาบ้าง อีกทั้งนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเองก็มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ปะปนกันไปตามระดับสติปัญญาหรือการอบรมเลี้ยงดูหรือด้วยสภาพความพิการในตัวของนักเรียนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านั้นครูก็มีได้มองข้าม ละเลยหรือเพิกเฉยปล่อยไว้ เพราะครูรู้ดีว่าหากไม่ให้ความสำคัญหรือตระหนักรีบจัดการ พฤติกรรมนั้นจะมีผลทำให้เป็นปัญหาขยายวงกว้างขึ้นไม่ เป็นผลดีต่อนักเรียนและคนที่อยู่รอบข้าง ผลเสียจะเกิดตามมาต่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมของนักเรียนด้วย อีกทั้งพฤติกรรมนั้นเป็นอุปสรรคสิ่งขัดขวางพัฒนาการของเด็กที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลาให้หยุดนิ่ง เด็กจะขาดโอกาสในการเรียนรู้และขาดทักษะในการใช้ชีวิต ครูทุกคนในโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ต่างก็ตระหนักและให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ได้หาวิธีการดูแลช่วยเหลือ แก้ไขมาโดยตลอด พฤติกรรมที่พบในโรงเรียนมีหลากหลาย อาทิเช่น ก้าวร้าว ทำลายสิ่งของ แกล้งเพื่อน พูดคำด่า เป็นต้น และมีพฤติกรรมหนึ่งที่พบเห็นบ่อย ๆ คือ การแย่งสิ่งของผู้อื่นที่ตนเองอยากได้ โดยเฉพาะเวลารับประทานอาหารกลางวัน พฤติกรรมแย่งสิ่งของนี้ เป็นพฤติกรรม ที่ครูเฝ้าระวัง ครูประจักษ์ และผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนและปฏิบัติหน้าที่ครูเฝ้าระวังด้วย สังเกตเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำของนักเรียนคนหนึ่ง ซึ่งมีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยนักเรียนจะหยิบ คั่ว

หรือถกขวย สิ่งที่อยู่ในภาชนะอาหารของเพื่อนที่นั่งร่วมโต๊ะด้วย หรือแม้แต่สิ่งของอื่นๆไม่ว่าจะเป็นขนมหรือของเล่นที่เพื่อนวางไว้บนโต๊ะอาหาร ขณะรับประทานอาหาร หรือเมื่อตนเองรับประทานอาหารของตนเองหมดก่อนก็จะหยิบของเพื่อน ทำให้เพื่อนที่นั่งร่วมโต๊ะไม่พอใจ จะร้องไห้ ยื้อแย่งทะเลาะกัน บ่อยครั้งถึงขั้นชกต่อย ตีโต้ตอบกัน และอาหารตกหล่นหกเลอะเทอะ ครูเวรประจำวันเมื่อพบนักเรียนทำพฤติกรรมดังกล่าว จะใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือน อบรมและลงโทษ แต่เมื่อนักเรียนถูกลงโทษนักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกด้วยอาการ โกรธ โมโห ร้องไห้เสียงดัง ร้องตะโกนเสียงดัง บางครั้งขว้างปาภาชนะอาหาร หรือไปทู่ตีเพื่อนนักเรียนคนอื่นที่อ่อนแอกว่าแทน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มอีกนอกจากพฤติกรรมแย่งของเพื่อน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อตัวนักเรียนเลย และการลงโทษของครูที่ผ่านมาเป็นวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ทำให้พฤติกรรมแย่งของหยุดลงได้ในขณะนั้นแต่ก็มีพฤติกรรมอื่นที่เป็นปัญหาตามมาอีกด้วยเช่นกัน จึงคิดว่าน่าที่จะหาวิธีการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนคนนี้ด้วยการนำเทคนิควิธีการอย่างอื่นมาทดลองใช้บ้าง ซึ่งความเห็นนี้ก็มีผลสอดคล้องกับนักจิตวิทยาที่ว่า วิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ นิยมใช้วิธีการลงโทษ (Dunn 1973 : 283 ; citing Jame 1969, อ้างถึงใน ศรีตลา ตูลเตมีย์ 2540 : 2)ซึ่งหากการใช้วิธีการลงโทษเช่นนี้จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ในตัวนักเรียน เช่น เกิดความโกรธ ความกลัวต่อนุคคลและสถานที่หากการลงโทษเกิดขึ้นบ่อยครั้งจะมีผลกระทบคือทำให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ในตัวนักเรียน ซึ่งจะไปรบกวนการเรียนรู้ของนักเรียนเอง (Bandura 1969:310 ; Becker Kazdin 1980 : 185 , อ้างถึงใน ศรีตลา ตูลเตมีย์ 2540: 2) การลงโทษกระตุ้นให้เกิดความ ก้าวร้าว ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับงานของการลงโทษ พบว่าการลงโทษนั้นกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวแก่ผู้ที่ถูกลงโทษ โดยอาจจะแสดงความก้าวร้าวทั้งในแง่ของทางภาษาหรือทางร่างกายก็ได้ เช่น การด่า การใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ การข่มขู่ การกระแทกเท้า การทุบโต๊ะ หรือแม้กระทั่งการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น การลงโทษอาจก่อให้เกิดการเลียนแบบวิธีการลงโทษได้ คือ เมื่อเด็กต้องเผชิญกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้อื่น แล้วไม่รู้ว่าจะแก้ไขอย่างไรดี ก็อาจจะนึกถึงวิธีการลงโทษที่ตนเองเคยถูกลงโทษมาแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งมีนักจิตวิทยาหลายคนเสนอว่า ควรใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกแทนการลงโทษ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีวิธีการเสริมแรงทางบวกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจนำมาใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ การเลือกใช้วิธีการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอ (DRI : Differential Reinforcement of Incompatible Behavior) เป็นการเสริมแรงทางบวกต่อพฤติกรรมที่ขัดกัน (incompatible) กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ ถ้าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องใช้เทคนิคการหยุดยั้งและเมื่อใดที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นก็ต้องให้การเสริมแรงทันที ซึ่งการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอหรือการ

เสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน ได้มีผู้ศึกษาไว้ คือ แอลลอนและ โรเบิร์ต (Alberto and Troutman 1990 : 259 ; citing Ayllon and Roberts 1974, อ้างถึงใน อรษา สุดาวง 2539 : 16) ได้มีการศึกษาพบว่า การใช้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันสามารถทำให้ความถี่ของพฤติกรรมก่อน ในขณะครูสอนของนักเรียนลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการศึกษาของ ลุยซ์เชลลี (Alberto and Troutman, 1990 : 258 ; citing Luiselli 1980, อ้างถึงใน คมคาย อนุจันทร์ 2538 : 18) พบว่าการใช้การเสริมแรงพฤติกรรม ที่ขัดกัน สามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทดลองนำวิธีการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ มาใช้เพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ปัญหาการวิจัย

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ จะช่วยลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง หลังจากใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ขอบเขตการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษา กับ นักเรียนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและทดสอบระดับสติปัญญา (IQ = Intelligence Quotient) ด้วยแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) จากโรงพยาบาลจิตเวชจังหวัดนครสวรรค์ แล้วลงความเห็นว่ามีความสามารถทางสมองต่ำกว่าเกณฑ์ (มีความบกพร่องทางสติปัญญา) เป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 10 ปี จำนวน 1 คน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2548 ทำการคัดเลือก โดยเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ขณะรับประทานอาหาร กลางวัน พฤติกรรมคือ เมื่อรับประทานอาหารเช้า

อาหารกับเพื่อนๆ นักเรียนมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของไม่ว่าจะเป็นของที่รับประทานได้หรือไม่ได้ของเพื่อนที่อยู่ใกล้ๆ เสมอ มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ มากกว่า 4 ครั้ง ในเวลา 30 นาที จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยผู้วิจัยเอง การสอบถามครูประจำวัน ครูประจำชั้น เพื่อนนักเรียนด้วยกันและรวบรวมจากข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์ไอ

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมแย่งสิ่งของ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตรงกันจึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์ไอ (DRI : Differential Reinforcement of Incompatible Behavior) หมายถึง การลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยการเพิ่มพฤติกรรมที่ขัดกัน (Incompatible) คือ ถ้าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องใช้เทคนิคการหยุดยั้งและเมื่อใดที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นก็ต้องให้การเสริมแรงทันที

ผู้วิจัยดำเนินการ คือ ช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว เมื่อมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของเกิดขึ้นจะใช้เทคนิคการหยุดยั้ง โดยบอก นักเรียนให้หยุดการแสดงพฤติกรรมแย่งของ และไม่ให้การเสริมแรง แต่เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมนั่งรับประทานอาหารของตนเองเรียบร้อย ไม่แย่งสิ่งของของคนอื่นที่นั่งร่วมโต๊ะ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดกันเป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดแทน นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ได้แก่ หยิบ จับ ตัก จกจวย กว้า เอามาเป็นของตนเอง โดยไม่บอก ไม่ขออนุญาตหรือขอแล้วไม่อนุญาต เจ้าของไม่ยินยอมให้ แสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ขณะเจ้าของผลอดตัว หรือ รู้ตัว

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดต่ำกว่าเด็กปกติทั่วไปหรือบุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับสติปัญญา (IQ=Intelligence Quotient)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบตีอาร์ไอต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางให้ครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาได้นำวิธีการเสริมแรงพฤติกรรมแบบตีอาร์ไอ ไปประยุกต์ใช้ ปรับใช้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1.1 ความหมายของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.2 การแบ่งความรุนแรงของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.3 ลักษณะของนักเรียนที่เลือกมาศึกษา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรม

- 2.1 ความหมายพฤติกรรม
- 2.2 ความหมายของการปรับพฤติกรรม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม
- 2.4 ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม
- 2.5 แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไข
- 2.6 แนวคิดการเสริมแรง
- 2.7 ความหมายของการเสริมแรง
- 2.8 การดำเนินการเสริมแรง
- 2.9 ตารางการเสริมแรง
- 2.10 เทคนิคการหยุดยั้ง
- 2.11 แนวคิดพื้นฐานเทคนิคการหยุดยั้ง

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอ

- 3.1 ความหมายของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอ
- 3.2 หลักในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอ
- 3.3 การนำการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอไปใช้
- 3.4 ข้อจำกัดหรือข้อควรพิจารณาในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอ
- 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวารีไอ

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางสติปัญญา

1. ความหมายของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายทางการแพทย์เป็นการนิยามตาม ICD (International Classification of Disease) โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการส่งผลกระทบต่อระดับเชาว์ปัญญา ทุกด้าน ๆ เช่น ความสามารถทางด้านสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคม มีความบกพร่องในเรื่องการปรับตัว อาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย (กัลยา สุตะบุตร 2535 : 25)

การวินิจฉัยภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ในการวินิจฉัยที่แน่นอนตาม ICD 10 ควรมีความบกพร่อง 2 ประการ คือ

1) ระดับเชาว์ปัญญา

2) ความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อมของคนปกติ

1.2 ความหมายของ AAMD (The American Association of Mental Defficiency)

ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ระดับสติปัญญาที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติเนื่องจากพัฒนาการของสมองหยุดชะงักหรือเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ทำให้มีความสามารถจำกัดในด้านการเรียนไม่สามารถปรับปรุงตัวเข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตไม่สมวัย (ศรียา นิยมธรรม 2534 : 23) ซึ่งสโตรแมน (Stroman 1989 : 18) เสนอความคิดเห็นว่ามีจุดเน้น 4 ประการ คือ

1) หน้าที่ของสติปัญญาโดยทั่วไป ซึ่งหมายถึง ผลการประเมินด้านเชาว์ปัญญา โดยใช้แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา

2) ระดับของสติปัญญาที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติ อย่างมีนัยสำคัญประมาณ 70 หรือน้อยกว่า

3) การปรับตัวซึ่งประเมินจากประสิทธิภาพ หรือระดับมาตรฐานของแต่ละบุคคล ในอันที่จะพึ่งพาตัวเอง และมีความรับผิดชอบทางสังคมตามอายุและวัฒนธรรมตามบุคคลนั้น

4) ระยะพัฒนาการ หมายถึง ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี

การวินิจฉัยภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตาม AAMD จะพิจารณาตามจุดเน้นทั้ง 4 ประการที่กล่าวมา โดยบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีลักษณะคือ ระดับ

เซาว์ปัญญาต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยปกติ 70 หรือน้อยกว่าร่วมกับมีปัญหาด้านการปรับตัวและลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี

1.3 ความหมายตาม AAMR (American Association Mental Retardation) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้มากในปัจจุบัน ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้น มีผลต่อการปฏิบัติงานในขณะนั้น มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกัน มีความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ทั้งนี้ต้องมีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนอายุ 18 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเกณฑ์การมองภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา คือ

1. ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือ มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า

70-75

2. มีความจำกัดในทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งทักษะการปรับตัว มีดังนี้

2.1 การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ และการแสดงออกเกี่ยวกับข้อมูลที่สื่อสารผ่านพฤติกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ และไม่เป็นสัญลักษณ์

2.2 การดูแลตนเอง (Self Care) หมายถึง ทักษะที่ประกอบด้วย การกิน การแต่งตัว การทำความสะอาดร่างกาย การเข้าห้องน้ำ และสุขอนามัย

2.3 การดำรงชีวิต ในบ้าน (Home Living) หมายถึง การปฏิบัติงานตามกิจวัตรประจำวันในบ้าน อาจรวมถึงการทำความสะอาดกับสภาพแวดล้อม

2.4 ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น การแสดงความคิดเห็น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การเล่นอย่างเหมาะสม

2.5 การใช้บริการสาธารณะ (Community Use) หมายถึง การใช้สาธารณะสมบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทาง การจับจ่ายสินค้า การรับบริการในชุมชน เช่น โรงเรียน ห้องสมุด โรงภาพยนตร์

2.6 การควบคุมตนเอง (Self Direction) หมายถึง การสร้างทางเลือกสำหรับตัวเองในการปฏิบัติตัวต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ การปฏิบัติตัวตามตารางที่กำหนดไว้ การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

2.7 สุขอนามัยและความปลอดภัย (Health and Safety) หมายถึง การดำรงชีวิต ของตนเองให้เป็นสุข ควบคุมการบริโภคอย่างเหมาะสม บอกรักษาเจ็บป่วย รักษา และป้องกันตัวเองจากโรคภัย

2.8 การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academics) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ทางสติปัญญา และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การ

เขียน การอ่าน การคำนวณพื้นฐาน เป็นต้น ในการเรียนรู้ไม่ได้เน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแต่อยู่ที่การรับรู้และการนำทักษะทางวิชาการไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.9 การใช้เวลาว่าง หมายถึง ความสนใจด้านนันทนาการและการใช้เวลาว่าง ซึ่งสะท้อนถึงความพอใจส่วนบุคคลเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่คนทั่วไปกระทำอย่างเหมาะสมกับวัย

2.10 การทำงาน (Work) อาจจะเป็นงานที่ทำเต็มเวลา หรือบางเวลา หรือการเป็นอาสาสมัครทำงานในชุมชนนั้น ๆ ทักษะที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน การตรงต่อเวลา การยอมรับคำวิจารณ์

1.4 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องปรากฏก่อน อายุ 18 ปี (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ 2537)

1.5 ความหมายตามประเภทของคนพิการตามประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่องกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ.2548 : บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนทั่วไป เมื่อวัดระดับเชาว์ปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าคนทั่วไปและความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ทั่วไปอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัย และความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่างและการทำงาน ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญาพบตั้งแต่แรกเกิดจนอายุก่อน 18 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2548)

สรุป ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนา หรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในทุก ๆ ด้าน ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางด้านการเรียน และทักษะการปรับตัวให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของสังคมปกติอาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางจิตร่วมด้วย ทั้งนี้จะต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

2. การแบ่งความรุนแรงของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ระดับความรุนแรงและลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งเป็น 2 ระบบ คือ AAMD และระบบนักการศึกษา

การแบ่งตามระบบ AAMD (Grossman 1983) ได้แบ่งเป็น 4 ระดับ ซึ่งขึ้นอยู่กับแบบทดสอบที่ใช้ คือ Stanford -Binet หรือ Wechsler Intelligence Scale for Children = WISC

กับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญาและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ
คือ ขอบเขตของความไม่แน่นอน (Zone of Uncertainty) เช่น ถ้าทำแบบทดสอบของ WISC
ได้ 68 คะแนน เมื่อคำนึงถึงขอบเขตของความไม่แน่นอน คะแนนจริงจะอยู่ระหว่าง 64 - 67
คะแนน ซึ่งขอบเขตของความไม่แน่นอน คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Error) ของเครื่องมือตัวเอง
ซึ่งมีความจำเป็นในความยืดหยุ่นทางคลินิกในการแปลผลการทดสอบ (Stroman 1989)

* AAMD (The American Association of Mental Defficiency)

ตารางที่ 1 ระดับความบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตาม IQ

ระดับความบกพร่องฯ	คะแนนของแบบทดสอบทางสติปัญญา		แบ่งตามระดับ การศึกษา
	Stanford -Binet	Wechsler	
พวกก้ำกึ่ง	69-84	70-84	Dull Normal
น้อย	52-68	55-69	Educable
ปานกลาง	36-51	40-54	Trainable
รุนแรง	20-35	25-39	Dependent
รุนแรงมาก	< 20	< 25	Dependent
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3	4	
ความแปรปรวน	16	15	
(Standard Deviation)			

ตารางที่ 2 การแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญา ตาม DSM III - R

ระดับความบกพร่อง	ระดับ IQ (เซา์ปัญญา)	ค่าประมาณร้อยละของ ประชากรที่มีความบกพร่อง ฯ
น้อย (Mild)	50-70	85
ปานกลาง (Moderate)	35-49	10
รุนแรง (Severe)	20-34	3-4
รุนแรงมาก (Profound)	< 20	1-2

ที่มา : จากหนังสือ Comprehensive Textbook of Psychiatry , Vol. 2,5th Edition.1988 ,
อ้างถึงใน กุลยา ก่อสุวรรณ , “ การลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา ในโรงพยาบาลราชานุกูล โดยใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอร่วมกับการทำให้อยู่หนึ่ง ”

(ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540), 13.

สรุป จากตารางระดับความบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตาม IQ ด้วยการวัดด้วยแบบทดสอบ และการแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM III – R เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับความรุนแรงและลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อเด็กได้รับการทดสอบแล้ว ได้ค่าระดับใดก็จะจัดกลุ่มจัดการศึกษา ให้ตามความสามารถที่วัดได้ในเกณฑ์นั้น เช่น เด็กที่ทดสอบด้วยแบบทดสอบแล้วได้ค่าทดสอบ 65 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 50-70 จะจัดอยู่ในระดับเรียนได้ (Education)

3. ลักษณะของนักเรียนที่เลือกมาศึกษา

นักเรียนที่เลือกมาศึกษา เป็นนักเรียนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและทดสอบระดับสติปัญญา (IQ = Intelligence Quotient) ด้วยแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Wechsler Intelligence Scale for children (WISC) จากโรงพยาบาลจิตเวชจังหวัดนครสวรรค์ แล้วลงความเห็นว่ามี ความสามารถทางสมองต่ำกว่าเกณฑ์ (มีความบกพร่องทางสติปัญญา) เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาอยู่ในระดับ 65 เมื่อดูจากตารางที่ 1 เทียบจากตารางแบ่งการศึกษาจะอยู่ในระดับการศึกษาที่เรียนได้ (Education) และมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ได้แก่ หยิบ จับ ตัก ฉกฉวย ก้าว เมามาเป็นของตนเอง โดยไม่บอก ไม่ขออนุญาตหรือขอแล้วไม่อนุญาต เจ้าของไม่ยินยอมให้ แสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของขณะเจ้าของผลอดตัว หรือ รู้ตัว ขณะรับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียน เมื่อรับประทานอิ่มแล้วมีจำนวนความถี่ไม่ต่ำกว่า 4 ครั้ง ต่อการรับประทานอาหารมื้อนั้น ๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรม

1. ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำ การแสดงออกของบุคคลที่สามารถสังเกตได้ การแสดงออกหรือพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นมีทั้งสิ่งที่เราต้องการให้เกิดขึ้น และไม่ต้องการให้เกิดขึ้น พฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ มาตั้งแต่วัยทารก โดยการลองผิดลองถูก จากการเลียนแบบ เมื่อเขาประพฤตีสั่งหนึ่งสิ่งใดครั้งแรก ถ้ามีผลตามมาเป็นรางวัล ประสบการณ์นั้นจะทำให้เขาทำสิ่งนั้นอีก แต่ถ้าได้รับประสบการณ์ที่เขาไม่ชอบ หรือทำให้เขาเจ็บปวด ก็จะไม่ประพฤติซ้ำอีก (พัชรวิทย์ กำเนิดเพ็ชร 2535)

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลซึ่งเป็นการแสดงออกในการตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสภาพการณ์ใด สภาพการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยิน นับได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัยหรือเป็นปรนัย ไม่ว่าจะการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้น เกิดได้ทั้งภายในและภายนอกร่างกาย เช่น การร้องไห้ การคิด การกิน การอ่านหนังสือ การเต้นของหัวใจ การกระตุกของกล้ามเนื้อ เป็นต้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2536 : 3)

2. ความหมายของการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

การปรับพฤติกรรม เป็นการประยุกต์หลักพฤติกรรม โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการปรับพฤติกรรม วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีประสานกันเพื่อปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2536 : 10)

การปรับพฤติกรรม หมายถึง กระบวนการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ (ผดุง อารยะวิญญู 2533 : 103)

การปรับพฤติกรรม หมายถึง การประยุกต์หลักการปรับพฤติกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ประเทือง ภูมิภักทราคม 2535 : 20)

การปรับพฤติกรรม หมายถึง การนำเทคนิคของการวางเงื่อนไขผลกรรม (Operant Conditioning) มาใช้ในการปรับพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการไม่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา และให้ความสนใจกับการแสดงพฤติกรรมที่ปรารถนา (พรรณี ชูชัย เจนจิต 2538 : 323)

จากความหมายของการปรับพฤติกรรมดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรม คือ การนำวิธีหรือเทคนิคต่าง ๆ มาปรับเปลี่ยนบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรมตามหลักการเรียนรู้ มีความคิดพื้นฐานสำคัญว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ก็เหมือนพฤติกรรมอื่นๆ ต้องพัฒนาขึ้นมาและคงอยู่ได้ตามหลักการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมสามารถทำได้ โดยใช้หลักการเรียนรู้เช่นเดียวกัน หลักการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม ได้แก่ การเรียนรู้เงื่อนไขสิ่งเร้า การเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม การเรียนรู้โดยการสังเกต (Rimm and Masters 1979, อ้างถึงใน คมคาย อนุจันทร์ 2538: 10)

4. ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม

วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นกลวิธีที่นำหลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior Principles) มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีต่าง ๆ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกใช้ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม

5. แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ สกินเนอร์ (B.F Skinner) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลที่ได้รับ (consequence) ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น Skinner เสนอแนวคิดและวิจัยเกี่ยวกับผลสืบเนื่องที่ได้รับว่ามี 2 ประเภท คือ

(1) ผลสืบเนื่องที่เป็นการเสริมแรง (reinforce) ผลที่ได้รับทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นมีอัตราการกระทำเพิ่มขึ้น

(2) ผลสืบเนื่องที่เป็นการลงโทษ (punisher) ผลที่ได้รับซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2539 : 32)

6. แนวคิดการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ มีแนวความคิดว่า การกระทำใด ๆ ที่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำใดๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรง มีแนวโน้มเป็นไปได้ว่าพฤติกรรมนั้นจะลดน้อยลงและหายไปทีละน้อย

การจัดการเงื่อนไขผลสืบเนื่องจากการกระทำ พัฒนามาจากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ สกินเนอร์ มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นผลมาจากผลสืบเนื่องของพฤติกรรมนั้น ถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลสืบเนื่องที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมนั้นก็จะมีความถี่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในทางกลับกันถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลสืบเนื่องที่เป็นตัวลงโทษ พฤติกรรมนั้นก็จะลดลงหรือยุติในอนาคต

7. ความหมายของการเสริมแรง (Reinforcement)

การเสริมแรง คือ สิ่งเร้าที่ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลที่ได้รับตามหลังพฤติกรรมนั้น สิ่งเร้าที่เป็นเหตุให้เกิดผลสืบเนื่อง เรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforcer)

ตัวเสริมแรงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforcer) หรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเองตามธรรมชาติ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์ได้ หรือมีผลต่ออินทรีย์โดยตรง ไม่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ เช่น อาหาร น้ำ เป็นตัวเสริมแรงในขณะที่อินทรีย์กำลังหิว และกระหายตามลำดับ อากาศ ความร้อน ความหนาว ความเจ็บปวด เป็นต้น

2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcer) หรือตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข คือ สิ่งเร้าที่เป็นตัวกลาง เมื่อนำมาเข้าคู่กับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข บ่อยครั้งเข้า สิ่งเร้าซึ่งเดิมเป็นกลางจะกลายเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข หรืออธิบายได้อีกแบบได้ว่า เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรง โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น คำชมเชย เงิน คะแนน หรือ ตำแหน่งหน้าที่ ฯลฯ

ในการทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงได้นั้นจำเป็นต้องพิจารณาในเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ปริมาณของตัวเสริมแรงปฐมภูมิ ที่ใช้คู่กับตัวเสริมแรงทุติยภูมิ คือ ถ้าปริมาณของตัวเสริมแรงปฐมภูมิมีน้อยจะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นขณะเดียวกัน ถ้าปริมาณตัวเสริมแรงปฐมภูมิน้อยจะทำให้ประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

2. ขึ้นอยู่กับความบ่อยครั้งของการเสนอตัวเสริมแรงปฐมภูมิคู่กับตัวเสริมแรงทุติยภูมิ ถ้าเสนอคู่กันบ่อยครั้งก็จะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ถ้าไม่ค่อยได้เสนอคู่กันประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิก็จะลดน้อยลง

3. ช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างการเสนอตัวเสริมแรงทุติยภูมิกับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ คือ ถ้าช่วงเวลาคาบเกี่ยวของการเสนอตัวเสริมแรงทั้งสองตัวนั้นสั้น ก็จะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ถ้าช่วงเวลาคาบเกี่ยวของการเสนอตัวเสริมแรงทั้งสองนั้นยาวออกไป ประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิก็จะลดน้อยลงตามเวลาที่ยืดออกไป

8. การดำเนินการเสริมแรง

การเสริมแรงดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ การเสริมแรงทางบวก และ การเสริมแรงทางลบ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจสับสนว่า การให้การเสริมแรงทางบวกและการให้รางวัล (Reward) มีความหมายเหมือนกันแต่ความจริงแล้ว ทั้งสองอย่างมีความหมายแตกต่างกัน การให้การเสริมแรงทางบวกนั้นเป็นการทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มมากขึ้นในขณะที่การให้รางวัลเป็นการให้ต่อพฤติกรรมที่บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวาระและโอกาสที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องทำให้พฤติกรรมนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้คำพูดตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็อาจจะเสริมแรงทางบวกได้ ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น

สกินเนอร์ (B.F Skinner) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงทางบวกเอาไว้ว่าเป็นการเพิ่มความถี่ของการเกิดของพฤติกรรม อันเป็นผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้นซึ่งผลกรรมนั้นเรียกว่าตัวเสริมแรงทางบวก ความหมายในลักษณะดังกล่าวนี้จะครอบคลุมเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดการเรียนรู้ใหม่เท่านั้น ซึ่งในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้นั้น พบว่าการเสริมแรงทางบวกยังทำหน้าที่ในการทำให้พฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วเกิดขึ้นสม่ำเสมออีกด้วย ดังนั้น ความหมายของการเสริมแรงทางบวกในการนำไปประยุกต์ใช้นั้น จึงหมายถึง ผลกรรมที่เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2539 :111-112)

การเสริมแรงทางบวกมีตัวเสริมแรง ได้แก่

1.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material reinforcers)

ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนั้นจะประกอบด้วยอาหาร สิ่งที่เสพได้ และของใช้ต่าง ๆ เช่น ขนม น้ำหวาน เสื้อผ้า ของเล่น เป็นต้น ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนี้ใช้ได้ผลดีต่อเมื่อบุคคลเกิดความขาดแคลนเท่านั้น เพราะถ้าใช้ในขณะที่ยุคคนมีทุกอย่างพร้อมแล้วก็ไม่ค่อยได้ผล โดยเฉพาะการใช้อาหารเป็นตัวเสริมแรง วิธีการใช้ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนั้นง่ายมาก นั่นก็คือเมื่อใดที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายก็ให้สิ่งของตามที่กำหนดได้ทันที

การนำตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของมาใช้ ในการจัดการเงื่อนไขพฤติกรรมโดยการให้ของใช้ต่าง ๆ นั้นไม่ค่อยนิยมใช้กัน ส่วนใหญ่แล้วมักที่จะใช้อาหารหรือสิ่งของที่เสพได้เป็นหลักการใช้อาหารหรือสิ่งของที่เสพได้นั้นใช้ได้กับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้หลาย ๆ พฤติกรรมด้วยกัน ในการใช้ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของโดยเฉพาะอาหารและสิ่งเสพได้นั้น ควรจะต้องมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

- 1) การใช้อาหารหรือสิ่งเสพได้ ตลอดจนถึงของต่าง ๆ นั้น ควรจะใช้เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพที่ต้องการ
- 2) การใช้อาหารหรือสิ่งของที่เสพได้ตลอดจนถึงของต่าง ๆ นั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาของการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงได้ ถ้าให้มากเกินไปหรือให้ในเวลาที่ไม่เหมาะสม

3) ควรมีสิ่งของหรืออาหารให้เลือกมากชนิด เพราะยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

4) บุคคลแต่ละคนชอบอาหารหรือสิ่งของที่ไม่เหมือนกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นคือความยุ่งยากในการเตรียมตัวเสริมแรงเหล่านั้น ยิ่งทำกับคนเป็นจำนวนมากยิ่งมีความยุ่งยากมาก

5) บุคคลยอมเปลี่ยนใจได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้ดำเนินการจะต้องพร้อมกับความเปลี่ยนความต้องการของบุคคลเหล่านั้นด้วย

6) อาจเกิดปัญหาในการไม่สามารถในการเสริมแรงได้ทันที โดยเฉพาะเรื่องของอาหารเนื่องจากไม่สามารถจะเตรียมได้ทันที

7) การใช้อาหารเป็นสิ่งเสริมแรงอาจทำให้เกิดการรบกวนกิจกรรมที่บุคคลกำลังกระทำอยู่แม้ว่าจะมีข้อดีพิจารณาและอุปสรรคในการดำเนินการหลายอย่าง แต่อาหารหรือสิ่งที่เป็นที่สนใจได้ก็นับได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าใช้กับเด็ก

1.2 แรงเสริมทางสังคม (Social reinforce) เช่น การยิ้ม การชมเชย การยอมรับ เป็นต้น การเสริมแรงทางสังคมถือได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงอื่นและเมื่อเสริมแรงทางสังคมนี้มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแล้ว จะเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วอีกด้วย ตัวเสริมแรงทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 แรงเสริมทางสังคมที่แสดงออกโดยใช้คำพูด เช่น คำชม คำยกย่อง เป็นต้น

1.2.2 แรงเสริมทางสังคมที่แสดงออกโดยใช้ท่าทาง เช่น การแตะตัว การกอด การมองตา การพยักหน้าแสดงการยอมรับ เป็นต้น

ในการใช้แรงเสริมทางสังคมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น ผู้ใช้จะต้องใช้ด้วยความจริงใจ จึงจะได้ผล หากไม่จริงใจจะเกิดผลทางลบแทน

หลักในการใช้แรงเสริมทางสังคม (การชม) อย่างมีประสิทธิภาพ

(1) ต้องชมต่อหน้า

(2) ต้องชมทันที

(3) การชมนั้นจะต้องบอกว่าผู้ที่ถูกชมนั้นแสดงพฤติกรรมอะไรที่ดีโดยบอกให้

ชัดเจน

(4) การชมนั้นต้องบอกว่าผู้ชมมีความรู้สึกที่ดีอย่างไร ต่อการที่ผู้ที่ถูกชมแสดงพฤติกรรมที่ดีและการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นจะช่วยให้เขาดีขึ้นอย่างไร

(5) หลังจากพูดคุยและหยุดชั่วขณะหนึ่งแล้วการแสดงความชื่นชมทางสีหน้า เพื่อให้ผู้ถูกชมมีความรู้สึกว่าคุณชมมีความรู้สึกอย่างไร

(6) กระตุ้นให้ผู้ที่ถูกชมนั้นแสดงพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้นอีก

(7) จับมือหรือการแต่งตัวผู้ที่ถูกชมให้เขามีความรู้สึกว่าคุณสนับสนุนเขา

การนำเอาแรงเสริมทางสังคมไปใช้ในการปรับพฤติกรรม มีการนำเอาแรงเสริมทางสังคมไปใช้ในการปรับพฤติกรรมเด็กอย่างแพร่หลาย และการที่จะใช้แรงเสริมทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวกในการใช้ เนื่องจากใคร ๆ ก็ใช้ได้ อีกทั้งไม่ต้องลงทุนอะไรเลยเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2. เมื่อใช้แล้วไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ อีกทั้งสามารถให้ได้ทันที และผู้ที่ได้รับการเสริมแรงยังคงสามารถดำเนินพฤติกรรมที่ตนกำลังกระทำอยู่ได้ต่อไป

3. ตัวเสริมแรงทางสังคม สามารถที่จะให้เป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยายได้ โดยนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป อย่างเช่น เมื่อชมแล้วอาจจะมีการไหว้หรือพาไปเที่ยว เป็นต้น

4. แรงเสริมทางสังคมถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อใช้แรงเสริมทางสังคมในการปรับพฤติกรรมแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปถอดถอนโปรแกรม เพราะสิ่งที่ทำอยู่นั้นได้เกิดขึ้นอยู่ทุกวันในสังคม

จะเห็นได้ว่าแรงเสริมทางสังคม เป็นตัวเสริมแรงที่สมควรใช้อย่างยิ่ง แต่สิ่งที่จะต้องระวังในการใช้แรงเสริมทางสังคม ได้แก่ แรงเสริมทางสังคมไม่สามารถใช้เสริมแรงได้ทุก คน เนื่องจากแรงเสริมทางสังคมจะเป็นตัวเสริมแรงชนิดที่ต้องวางเงื่อนไข ดังนั้น ในการใช้แรงเสริมทางสังคม ผู้ใช้ควรที่จะจัดประสบการณ์ในการให้แรงเสริมทางสังคมคู่กับแรงเสริมตัวอื่นเสียก่อน เพื่อที่ว่าผู้ที่ได้รับแรงเสริมจะได้มีประสบการณ์และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทางสังคมอีกด้วย

1.3 หลักการพรีแมค (premack & principle) คือ การเสริมแรง ที่ใช้กิจกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวของบุคคลผู้ถูกปรับพฤติกรรมเอง โดยการวางเงื่อนไข ดังนี้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย เป็นผลที่ตามมาภายหลังกิจกรรมที่เกิดขึ้นน้อยครั้ง ได้แก่ การใช้พฤติกรรมที่อินทรีย์ชอบทำมาเสริมแรงพฤติกรรมที่อินทรีย์ชอบทำน้อยกว่า

1.4 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (informative feedback) เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของอินทรีย์ให้รู้ว่า ตนได้ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่

1.5 เบี้ยอรรถกร (token economy) คือ การใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ย คะแนน หรือแต้ม ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่นได้

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement)

การเสริมแรงทางลบ หมายถึง การที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยงหรือหนีจากผลกระทบที่ไม่พึงพอใจ ซึ่งผลกระทบที่ไม่พึงพอใจที่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเรียกว่า ตัวเสริมแรงทางลบ เช่น ครูบอกนักเรียนว่า ถ้าส่งการบ้านไม่ตรงเวลาจะถูกตี ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตี ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่พึงพอใจ นักเรียนจึงส่งการบ้านตรงเวลามากขึ้น

9. ตารางการเสริมแรง (Schedules of Reinforcement)

การให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรม สามารถที่จะให้การเสริมแรง ได้ดังนี้

1. ให้ตามจำนวนครั้ง (Ratio) ของการเกิดของพฤติกรรม
2. ให้ตามช่วงเวลา (Interval) ของการเกิดพฤติกรรม
3. ให้ทุกครั้งที่ทำพฤติกรรม (Continuous)
4. ให้เป็นครั้งคราว (Intermittent) / Partial

การให้การเสริมแรงแบบทุกครั้ง และการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว มีผลที่แตกต่างกันต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมและการต้านทานต่อการหยุดยั้ง (Extinction) ด้วย คือ ถ้าพฤติกรรมใดที่ได้รับการเสริมแรงแบบทุกครั้งมักจะยุติลงอย่างรวดเร็วเมื่อถูกการหยุดยั้ง แต่ถ้าเป็นการเสริมแรงแบบครั้งคราว การหยุดยั้งจะส่งผลช้ามากต่อการยุติพฤติกรรม

1. การเสริมแรงแบบทุกครั้ง (Continuous Reinforcement หรือ CRF) เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่มีพฤติกรรมเป้าหมายได้ถูกต้อง การเสริมแรงในลักษณะนี้จะทำให้พฤติกรรมเป้าหมายที่ได้รับการเสริมแรงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนถึงระดับที่ค่อนข้างคงที่แต่ไม่ค่อยสูงมากนักและจะลดลงอย่างรวดเร็ว เมื่อไม่มีการให้การเสริมแรงหรือเกิดการหยุดยั้งขึ้น การเสริมแรงแบบในลักษณะนี้ไม่ค่อยจะมีเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของคนเรา โดยปกติแล้วคนเราก็มักจะได้รับการเสริมแรงในลักษณะของครั้งคราวมากกว่า การเสริมแรงแบบทุกครั้งจะมีประโยชน์อย่างมากในการเสริมสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา เพราะจะทำให้พฤติกรรมใหม่นั้นเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วจากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนมาเป็นการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว เนื่องจากเป็นการยากที่จะพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีด้วยการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว

2. การเสริมแรงแบบครั้งคราว (Intermittent Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว โดยที่อาจจะมีการให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กระทำพฤติกรรม หรือตามจำนวนครั้งของการกระทำพฤติกรรมก็ได้

10. เทคนิคการหยุดยั้ง (Extinction)

เทคนิคการหยุดยั้ง (Extinction) เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่ใช้ปรับพฤติกรรมเพื่อลดพฤติกรรมการหยุดยั้งสามารถนำไปใช้เพื่อการลดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะของปฏิกิริยาสะท้อนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเทคนิคการหยุดยั้งที่ใช้ นั้น มีพื้นฐานการพัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ใด

เทคนิคการหยุดยั้ง พัฒนามาจากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ 2 ทฤษฎีด้วยกันคือ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ และทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ของ Pavlov เทคนิคการหยุดยั้งที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำนั้น จะเรียกชื่อเทคนิคที่พัฒนาขึ้นมาว่า เทคนิคการหยุดยั้ง (Extinction) โดยตรง ส่วนเทคนิคการหยุดยั้งที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 เทคนิคใหญ่ๆ ด้วยกันคือ เทคนิคการลดความรู้สึกอย่างเป็นระบบ (Systematic Desensitization) Flooding และ Implosive Therapy

Flooding และ Implosive Therapy เป็นเทคนิคที่ใช้ลดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความกลัวและความวิตกกังวล ได้ผลดีและเร็ว มักจะใช้บำบัดผู้ที่มีความกลัวหรือความวิตกกังวลอย่างรุนแรง

Flooding เป็นเทคนิค ที่ให้ผู้เข้ารับการบำบัดเผชิญกับสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวหรือความวิตกกังวลอย่างรุนแรง โดยตรง อาจจะเป็นสถานการณ์จริงหรือในการจินตนาการก็ได้ โดยที่ผู้เข้ารับการบำบัดไม่สามารถจะแสดงพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงได้ สิ่งเร้าในขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถที่จะหลีกเลี่ยงหนีออกจากสภาพสิ่งเร้านั้นได้

Implosive Therapy เป็นเทคนิคที่ให้ผู้ที่มีความกลัวหรือวิตกกังวลอย่างรุนแรงได้จินตนาการภาพบางอย่างที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวรุนแรง ภาพที่จินตนาการนั้นเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งภายในตัวบุคคล

ในการดำเนินการการบำบัด ต้องแน่ใจว่าผู้เข้ารับการบำบัดสามารถจินตนาการได้ชัดเจน จากนั้นจึงเสนอภาพให้จินตนาการ ซึ่งเป็นภาพที่กระตุ้นให้เกิดความวิตกกังวลอย่างรุนแรง เช่น คนที่กลัวหนู ให้จินตนาการว่า จับหนู หนูกัดที่นิ้ว กัดที่แขน คลานขึ้นมากัดที่คอและที่ศีรษะ เป็นต้น

11. แนวคิดพื้นฐาน เทคนิคการหยุดยั้ง (Extinction)

เทคนิคการหยุดยั้ง (Extinction) นี้พัฒนาการมาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ โดยที่การหยุดยั้งนี้ หมายถึง การที่พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเคยได้รับการเสริมแรง แล้วระงับการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมนั้น (Kazdin 1984, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2539 : 235) โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมที่ถูกการหยุดยั้งมักจะค่อย ๆ ลดความถี่ของการเกิดพฤติกรรมลง การหยุดยั้งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการวางเงื่อนไขผลสืบเนื่องจากการกระทำ เช่นเดียวกับการเสริมแรงทางบวก และการลงโทษ กระบวนการหยุดยั้งนั้นไม่มีการให้หรือการถอดถอนอะไรทั้งสิ้น เพียงแต่เป็นกระบวนการระงับการให้การเสริมแรงทางบวกเท่านั้น

การหยุดยั้งนอกจากจะสามารถใช้เพื่อลดพฤติกรรมได้ด้วยตัวของมันเองแล้วยังสามารถใช้ร่วมกับการเสริมแรงทางบวกได้อีกด้วย การนำเอาเทคนิคการหยุดยั้งมาใช้ร่วมกับการเสริมแรงทางบวกนี้ไปทำให้เกิดการพัฒนาเทคนิคการปรับพฤติกรรมขึ้นมาอีกอย่างน้อย 4 เทคนิคด้วยกัน ซึ่งได้แก่

1. DRO (Differential Reinforcement of Other Behavior)

2. DRA (Differential Reinforcement of Alternative Behavior)

3. DRI (Differential Reinforcement of Incompatible Behavior)

4. DRL (Differential Reinforcement of low Rate Behavior)

เทคนิค ทั้ง 4 นี้จัดได้ว่าเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. เทคนิค DRO (Differential Reinforcement of Other Behavior) เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์โอ เป็นเทคนิคที่ให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมใดก็ได้ที่เกิดขึ้น หลังจากพฤติกรรมเป้าหมายไม่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนด แต่ยังไม่หมดช่วงเวลาที่กำหนด แล้วพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นจะต้องไม่ให้การเสริมแรง (ให้การหยุดยั้ง) และจะต้องเริ่มต้นช่วงเวลาที่ จะไม่ให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอีก เรียกว่า ดีอาร์โอ ทั้งหมด ปัจจุบันได้มีการวิจัยการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์โอ ในลักษณะที่พฤติกรรมไม่จำเป็นต้องไม่แสดงออกตลอดช่วงเวลาที่กำหนด หากแต่ต้องไม่แสดงออกเมื่อสิ้นสุดช่วงเวลาที่กำหนด เรียกว่า ดีอาร์โอ เฉพาะเวลา (Momentary DRO)

เงื่อนไข ของเทคนิค DRO คือ ถ้าไม่มีพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการขจัดเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดจะได้รับการเสริมแรงทันที

การเสริมแรงพฤติกรรมดีอาร์โอ เป็นเทคนิคที่ไม่ค่อยนิยมใช้กันมากนัก เนื่องจากว่า ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนที่จะเสริมสร้างหรือให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เฉพาะจง

2. เทคนิค DRA (Differential Reinforcement of Alternative Behavior)

เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์เอ เป็นการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยการเพิ่มพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมเดียวหรือหลายๆ พฤติกรรมก็ได้ เพื่อทดแทนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยที่พฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงนั้นไม่ใช่พฤติกรรมที่ขัดกันกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์เอ จะดำเนินการ คือ ถ้าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น จะต้องใช้เทคนิคการหยุดยั้งและเมื่อใดที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นก็ จะต้องให้การเสริมแรงทันที

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์เอ พฤติกรรมที่กำหนดจะเป็นพฤติกรรมอะไรก็ได้ที่จะมาทดแทนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา นอกจากใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแล้วยังใช้เพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์อีกด้วย และโปรแกรมการปรับพฤติกรรมจะมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นหากนำไปใช้ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ เช่นการลงโทษ

ข้อจำกัดของการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์เอ คือ เป็นเทคนิคที่ค่อย ๆ ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จึงไม่เหมาะที่จะใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่สมควรจะลดย่างรวดเร็ว เช่น พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง พฤติกรรมก้าวร้าว และทำลายสิ่งของ เป็นต้น

3. เทคนิค DRL (Differential Reinforcement of low Rate Behavior) คือ การให้

การเสริมแรงกับพฤติกรรมที่มีอัตราการเกิดต่ำลง หรือการกระทำที่เกิดขึ้นห่างออกไป การลดพฤติกรรมแบบ DRL มี 2 วิธี

- 1) จำกัดจำนวนพฤติกรรมให้คงที่โดยขยายระยะเวลานานขึ้น
- 2) กำหนดจำนวนพฤติกรรมลดลงในระยะเวลาดังที่

4. เทคนิค DRI (Differential Reinforcement of Incompatible Behavior)

คือ เทคนิคการลดพฤติกรรมโดยไม่เสริมแรงพฤติกรรมที่ต้องการลด แต่เสริมแรงกับพฤติกรรมที่เลือกมาแทนที่

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

1. ความหมายของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ หรือเรียกว่าการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน (DRI : Differential Reinforcement of Incompatible Behavior)

การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน คือ การนำการเสริมแรงทางบวกมาลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ 2532 : 94)

การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน คือ การเสริมแรงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่ต้องการให้ลดหรือยุติโดยตรง คือ ถ้าพฤติกรรมที่นำมาเสริมแรงนี้เกิดขึ้นแล้วพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้ลดหรือยุติไม่เกิดขึ้น เช่น พฤติกรรมลุกจากที่นั่งกับพฤติกรรมนั่งอยู่กับที่พฤติกรรมเข้าเรียนสายกับพฤติกรรมเข้าเรียนตรงเวลา (ประเทือง ภูมิภัทราคม 2535 : 242)

การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน (Reinforcing Incompatible Behaviors) เป็นวิธีการลดความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่ให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นมีลักษณะขัดกันหรือมีลักษณะตรงกันข้าม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2536 : 142)

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยการเพิ่มพฤติกรรมที่ขัดกัน (Incompatible) คือ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในขณะที่พฤติกรรมที่ขัดกันนั้นเกิดขึ้น (Repp & Deitz 1979, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2539:244)

การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายโปรแกรม เช่น พฤติกรรมอยู่ไม่สุขของเด็กในห้องเรียน หรือที่บ้าน โดยการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมอยู่ไม่สุข รวมถึงพฤติกรรมรบกวนผู้อื่น พูดคำด่า ลุกออกจากที่ ทำลายข้าวของ วิ่งไปรอบ ๆ ห้อง ไม่ทำตามคำสั่งของครูหรือพ่อแม่ โดยทั่วไปมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในระดับสูง แทนที่จะใช้วิธีการลงโทษสำหรับพฤติกรรมเหล่านี้ มีหลายโปรแกรมที่ได้เลือกใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ หลายโปรแกรมใช้เป็นคำชม เบี้ยอรอดกร และรางวัลที่กินได้ สำหรับการตอบสนองต่อไปนี เช่น การทำการบ้าน นั่งอยู่กับที่ที่โต๊ะเรียน ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย โปรแกรมเหล่านี้ได้แสดงถึงการลดพฤติกรรมที่อยู่ไม่สุขและเพิ่มพฤติกรรมทางการเรียนที่พึงประสงค์มากขึ้น ดังนั้นแม้ว่าจุดประสงค์หลักเป็นการระงับพฤติกรรม การใช้เทคนิคการเสริมแรงก็สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ คือ ถ้าพฤติกรรมปัญหาเกิดขึ้นก็จะต้องใช้เทคนิคการหยุดยั้งและเมื่อใดที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นก็จะต้องให้การเสริมแรงทันที

2. หลักในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ให้มีประสิทธิภาพสามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1. การเลือกพฤติกรรมที่ขัดกันกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ควรจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลนั้น จึงควรเลือกพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลนั้นให้มากที่สุด ถ้ามี

พฤติกรรมหลายพฤติกรรมให้เลือกและมีความสำคัญพอ ๆ กัน ก็ควรจะเลือกพฤติกรรมที่บุคคลนั้น แสดงออกอยู่แล้วในสภาพการณ์นั้น

2. ควรจะมีการบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั้งพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และพฤติกรรมที่ขัดกันกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือพฤติกรรมทดแทน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ประเมินว่าโปรแกรมที่กำหนดไว้ได้ผลหรือไม่

3. ให้ใช้วิธีการเสริมแรงเช่นเดียวกับหลักการเสริมแรงทางบวกโดยทั่วไป คือ ในระยะแรกควรเสริมแรงแบบทุกครั้ง และเมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นสม่ำเสมอแล้วค่อยเปลี่ยนมาเป็นการเสริมแรงแบบครั้งคราว

4. เมื่อใดก็ตามที่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นจะต้องหยุดยั้ง การให้การหยุดยั้งจะต้องทำให้สม่ำเสมอ

5. ในกรณีที่ดำเนินการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอในชั้นเรียน ครูควรจะใช้หลักของตัวแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ ครูควรจะให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนแสดงพฤติกรรมที่ขัดกันกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือพฤติกรรมทดแทน

3. การนำการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอไปใช้

การนำการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ ไปใช้ คือ สามารถนำไปปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุคคลได้แทบทุกพฤติกรรม ซึ่งเหมือนกับการใช้การเสริมแรงทางบวก เพราะการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ นอกจากใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแล้วยังใช้เพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วย นอกจากนี้ยังนำเอาวิธีการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ ไปใช้ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ได้ เช่น การลงโทษ ซึ่งทำให้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

4. ข้อจำกัดหรือข้อควรพิจารณาในการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

การใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากในการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ในการดำเนินการมีข้อจำกัดตรงที่ว่า เป็นเทคนิคที่ค่อย ๆ ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จึงไม่เหมาะที่จะใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่สมควรต้องลดอย่างรวดเร็ว เช่น พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง พฤติกรรมก้าวร้าว และทำลายสิ่งของ

จากเอกสารที่เกี่ยวกับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ หรือการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นวิธีการลดความถี่ของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ไม่ให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มีลักษณะตรงกันข้ามหรือขัดกัน และพฤติกรรมที่เลือกมาขัดกันนั้น ควรจะเป็นพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีอยู่แล้ว และบุคคลนั้น ๆ เคยแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นในอดีต แต่ไม่

ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าวิธีการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการลดความถี่พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลงได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

1. งานวิจัยในประเทศ

ธนะ สันติสวัสดิ์ (2535 : 44-47) ได้ศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดั่งพิรุฬห์ธรรม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันทั้งแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียนลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คมคาย อนุจันทร์ (2538 : 55-56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรษา สุดาดวง (2539 : 60) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันและการปรับสีนใหม่เพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมวัน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เป็นวิธีการที่สามารถลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนได้ดีกว่าการปรับสีนใหม่

และยังมีผลการศึกษาของสถาบันโรงพยาบาลราชานุกูล ได้มีการศึกษาเด็กหญิงที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งมีพฤติกรรมทำร้ายตัวเองในอัตราสูง การแก้ไขเพื่อลดพฤติกรรมทำร้ายตัวเอง ผลการศึกษาพบว่า การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ สามารถลดพฤติกรรมทำร้ายตัวเองลงได้

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ลุยซ์เชลลี (Alberto and Truotman 1990 : 258 ; Citing Luiselli 1980 ,อ้างถึงใน คมคาย อนุจันทร์ 2538 : 18) ได้ศึกษาพบว่า การใช้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ในการศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีการลงโทษที่ไม่รุนแรง (Mild Punish) ควบคู่กับการให้แรงเสริมโดยใช้เบียร์รรถรแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์

แอลลอนและโรเบอร์ต (Alberto and Truotman 1990 : 259 ; Citing Ayllon and Roberts 1974, อ้างถึงใน อรษา สุดาดวง 2539: 16) ได้ใช้วิธีการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก่อกวนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่ครูสอน ในการศึกษาครั้งนี้

ผู้วิจัยให้การเสริมแรงพฤติกรรมตั้งใจเรียนและไม่ให้การเสริมแรงพฤติกรรมก่อนของนักเรียน ในขณะที่ครูสอน ผลการศึกษาปรากฏว่า ความถี่ของพฤติกรรมก่อนของนักเรียนในขณะที่ครูสอนลดลง ส่วนพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนสูงขึ้นถึงร้อยละ 85

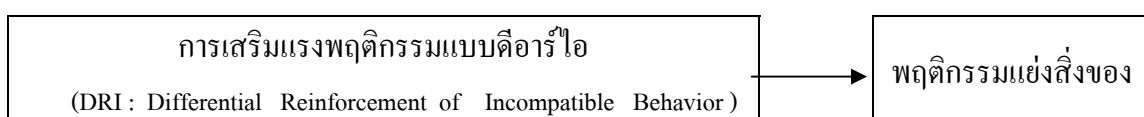
นันท์ และคนอื่น ๆ (Nunes and others 1977 , quoted in Kazdin 1984 : 117-118 , อ้างถึงใน อรษา สุคาดวง 2539: 16) ได้ศึกษาการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดพฤติกรรมการทำร้ายตนเองของเด็กที่มีความพิการทางสมองรายหนึ่ง ในการทดลองนี้ผู้วิจัยจะให้การเสริมแรงทันทีเมื่อเด็กไม่ทำร้ายตนเอง คือ เมื่อเด็กเลิกทบตนเองและหันไปเล่นกล่องปริศนา จะได้รับการชมและใช้เครื่องนวด นวดที่หลังเด็ก และเมื่อใดที่เด็กเริ่มทำร้ายตนเอง ก็จะงดใช้เครื่องนวด ผลการวิจัยปรากฏว่า พฤติกรรมการทำร้ายตนเองของเด็กลดลง

ดิกซ์ และเรพพ์ (Citing Deitz and Repp 1983, อ้างถึงใน อรษา สุคาดวง 2539: 17) ได้ใช้วิธีการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดพฤติกรรมการตะโกนตอบของนักเรียน โดยกำหนดเงื่อนไขว่า ถ้านักเรียนตะโกนตอบคำถามของครูจะไม่ได้รับคำชมจากครู ส่วนนักเรียนที่ยกมือก่อนตอบครูเรียกให้ตอบ และจะให้เสริมทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการตะโกนตอบของนักเรียนลดลง

มุลิก สควอเดอร์ และโรจาซซ์ (Mulick,Schroeder and Rojahn 1980 : 203, อ้างถึงใน เย็นจิต ชวระวิบูลยงกูร 2457 :18) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ การเสริมแรงแบบดีอาร์โอ ร่วมกับการหยุดยั้ง เปรียบเทียบกับการหยุดยั้งเพียงอย่างเดียว เพื่อลดพฤติกรรมอาเจียนหลังอาหารกลางวัน ของเด็กปัญญาอ่อน ผลปรากฏว่า การเสริมแรงแบบดีอาร์เอ การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ การเสริมแรงแบบดีอาร์โอ ร่วมกับการหยุดยั้งสามารถลดพฤติกรรมอาเจียนหลังอาหารกลางวันได้ ส่วนการใช้การหยุดยั้งเพียงอย่างเดียว ลดพฤติกรรมอาเจียนหลังอาหารกลางวันได้ดีไม่เท่าวิธีการดังกล่าวข้างต้น

จากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอหรือการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน สามารถนำไปใช้ในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ เช่น การลดพฤติกรรมก่อน การลดพฤติกรรมการตะโกนตอบของนักเรียน การลดพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ หรือการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่จะนำมาใช้ได้ ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพียงแต่ผู้ใช้ต้องเลือกเสริมแรงเฉพาะพฤติกรรมที่พึงประสงค์เท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบคอร์ดาร์ไอ ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำการศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2548 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เป็นการศึกษารายกรณี (Single Subject design) แบบ ABA Design ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนการทดลอง
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับนักเรียนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและทดสอบระดับสติปัญญา (IQ = Intelligence Quotient) ด้วยแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) จากโรงพยาบาลจิตเวชจังหวัดนครสวรรค์ แล้วลงความเห็นว่ามีความสามารถทางสมองต่ำกว่าเกณฑ์ (มีความบกพร่องทางสติปัญญา) เป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 10 ปี จำนวน 1 คน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2548

ทำการคัดเลือกโดยการเลือกจากนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ขณะรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารกับเพื่อน ๆ นักเรียนมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของไม่ว่าจะเป็นของที่รับประทานได้หรือไม่ได้ของเพื่อนที่อยู่ใกล้ ๆ เสมอ มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของบ่อยที่สุด มากกว่า 4 ครั้ง ในเวลา 30 นาที จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยผู้วิจัยเอง

การสอบถามครูประจำวัน ครูประจำชั้น เพื่อนนักเรียนด้วยกันและรวบรวมจากข้อมูลส่วนตัว
ของนักเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมแย่งสิ่งของ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ แบบความถี่ (Frequency Recording)
2. โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและการบันทึก

พฤติกรรม

1.2 สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ

รายละเอียดของแบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไป
ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.3 นำแบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้วิจัยกับ

นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

2. ลักษณะของแบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต
แบบความถี่ (Frequency Recording) โดยสังเกตจำนวนครั้งของการเกิดของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ
ในช่วงเวลาที่กำหนด คือ ในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียน เมื่อ
นักเรียนรับอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นการสังเกตพฤติกรรม
กำหนดเวลาที่ใช้ในการสังเกต ครั้งละ 30 นาที สังเกตก่อนการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ขณะ
ดำเนินการทดลอง 6 สัปดาห์ และหลังการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งนักเรียนที่สังเกตเป็น
นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล จังหวัดนครสวรรค์ สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็น
โรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการได้ยิน ประเภทอยู่

ประจำและไปกลับ ซึ่งโรงเรียนจัดทำอาหารให้นักเรียนรับประทานเอง นักเรียนประจำจะรับประทานอาหาร 3 มื้อ นักเรียนไปกลับจะรับประทานอาหาร เฉพาะมื้อกลางวัน เวลาพัก รับประทานอาหารกลางวันคือ 11.30 – 12.30 น. เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนแต่ละห้องเรียนจะมาเข้าแถวรับประทานอาหารพร้อมกันที่โรงอาหาร เมื่อมาพร้อมกันเรียบร้อย แล้วครูเวรประจำวันจะให้นักเรียนกล่าวคำไหว้บูชาข้าวพร้อมกัน คำกล่าว “ข้าวทุกจานอาหารทุกอย่างอย่ากินทิ้งขว้าง ฯ” เมื่อไหว้เสร็จ จะให้นักเรียนเดินเป็นแถวที่ละห้องเรียนไปหยิบถาด ซ้อนที่โต๊ะวางภาชนะ เมื่อหยิบถาด ซ้อนแล้วจะเดินไปที่โต๊ะตักอาหาร ซึ่งอยู่โต๊ะถัดไป โดยมีแม่ครัวคอยตักอาหารให้ แล้วจึงเดินไปนั่งที่โต๊ะอาหารร่วมกับเพื่อน ๆ เริ่มรับประทานอาหารได้ ซึ่งโต๊ะอาหารมีลักษณะเป็นโต๊ะยาวต่อกันเป็นแถว นักเรียนจะนั่งด้วยกันหันหน้าเข้าหากัน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว นักเรียนจะต้องนำถาดอาหารไปล้างที่อ่างล้างภาชนะที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ แล้วเก็บไว้ที่ชั้นจัดเก็บภาชนะ จากนั้นนักเรียนจึงจะไปเล่นหรือไปซื้อขนมต่าง ๆ ได้ที่ สหกรณ์โรงเรียน ซึ่งอยู่บริเวณเดียวกันกับโรงอาหาร

ตารางที่ 3 แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ขณะรับประทานอาหารกลางวัน เวลา 30 นาที

สัปดาห์ที่	ครั้งที่สังเกต	ความถี่ของพฤติกรรม	รวมความถี่	ค่าเฉลี่ยต่อสัปดาห์
1 วันที่ 18-20 กรกฎาคม 2548	1			
	2			
	3			
2 วันที่ 25-27 กรกฎาคม 2548	4			
	5			
	6			
3 วันที่ 1-3 สิงหาคม 2548	1			
	2			
	3			
4 วันที่ 8-10 สิงหาคม 2548	4			
	5			
	6			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	ครั้งที่สังเกต	ความถี่ของพฤติกรรม	รวมความถี่	ค่าเฉลี่ยต่อสัปดาห์
5	7			
วันที่ 15-17	8			
สิงหาคม 2548	9			
6	10			
วันที่ 22-24	11			
สิงหาคม 2548	12			
7	13			
วันที่ 29-31	14			
สิงหาคม 2548	15			
8	16			
วันที่ 5-7	17			
กันยายน 2548	18			
9	1			
วันที่ 12-14	2			
กันยายน 2548	3			
10	4			
วันที่ 19-21	5			
กันยายน 2548	6			

3. วิธีการบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

ผู้วิจัยจะบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรม หยิบ จับ ตัก จกฉวยคว้า เอามาเป็นของตนเอง โดยไม่บอก ไม่ขออนุญาตหรือขอแล้วไม่อนุญาต เจ้าของไม่ยินยอมให้แสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของขณะ เจ้าของเฟลอตัว หรือ รู้ตัว ในช่วงเวลาที่กำหนด คือ ขณะรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมาหนึ่งที่โต๊ะอาหารแล้ว จึงเริ่มต้นสังเกตและบันทึก ใช้ในการสังเกต 30 นาที ให้เขียนเครื่องหมายขีด (/) ในช่องความถี่ของพฤติกรรม เมื่อ

นักเรียนมีพฤติกรรม ครบ 30 นาทีหยุดบันทึกทันที แล้วรวมความถี่ นำมาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละสัปดาห์

4. การหาค่าความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรม

เพื่อให้แน่ใจว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของนี้มีความเที่ยงเห็นตรงกัน ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนดำเนินการทดลอง 3 ระยะ โดยผู้วิจัยกับครูประจำชั้น เป็นผู้ร่วมสังเกต สถานที่ คือ ในโรงอาหารของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ช่วงเวลาขณะรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มสังเกตพฤติกรรม ใช้เวลาในการสังเกต 30 นาที โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมนั้นผู้วิจัยและครูผู้ร่วมสังเกต จะยืนอยู่ไม่ไกลนักเรียนในจุดที่สามารถเห็นพฤติกรรมได้ชัดเจนและไม่ให้นักเรียนรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกตพฤติกรรมและบันทึกความถี่ตามจำนวนครั้งการเกิดพฤติกรรม เป็นเวลา 5 วัน ติดต่อกัน ตั้งแต่วันที่ 4,5,6,7,8 กรกฎาคม 2548 รวม 5 ครั้ง นำผลการสังเกตแต่ละครั้งมาหาค่าความเที่ยง

ในการหาค่าความเที่ยง ของการสังเกตพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ผู้วิจัยใช้บันทึกข้อมูลเป็นความถี่ จึงใช้สูตรต่อไปนี้

$$\text{สูตรหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้น้อยกว่า}}{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่า}} \times 100$$

ในการหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต ค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 แสดงว่า ผลการสังเกตมีความเที่ยง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยและครูประจำชั้น(ผู้ร่วมสังเกต) ได้ค่าความเที่ยง .91 แสดงว่าผลการสังเกตมีความเที่ยง ในระดับที่ยอมรับได้ (ดูในภาคผนวก)

5. โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอ (Differential Reinforcement of Incompatible Behavior) มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ คือ

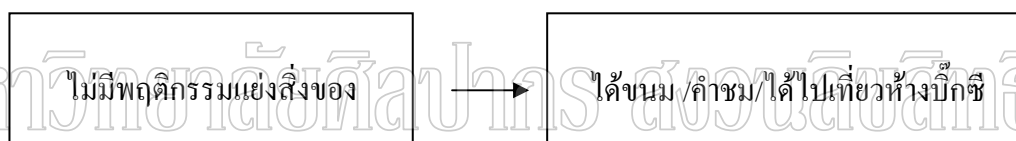
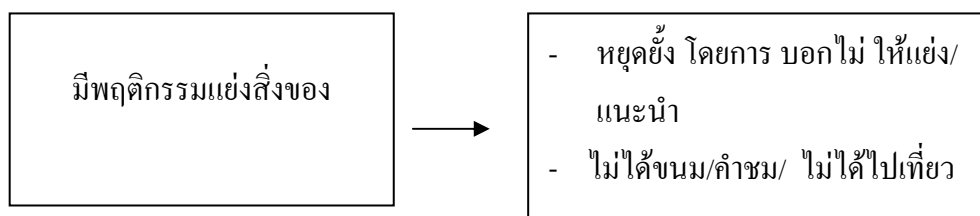
5.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอ

5.2 สร้างโปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายการวิจัย

5.3 นำโปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิอาร์ไอ ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ

5.4 นำโปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์ไอมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5.5 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขไปใช้ในการวิจัย เพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ รวม 18 ครั้ง กำหนดเวลาในการสังเกต ครั้งละ 30 นาที ในวันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ ที่โรงอาหารของโรงเรียน ช่วงเวลาขณะรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นการสังเกตพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียน เมื่อครบเวลาที่กำหนด หยุดสังเกตทันที

ผังข้างบนแสดงถึงการใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์ไอ

โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศ

เวลา 30 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และครูเวรประจำวัน
2. เพื่อให้นักเรียนที่ได้รับการทดลอง ได้ทราบจุดมุ่งหมายในการปรับพฤติกรรม เพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อเสียของพฤติกรรมแย่งสิ่งของและข้อดีของการไม่แย่งสิ่งของ
4. เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงพฤติกรรม

แบบดีอาร์ไอ เพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

อุปกรณ์ แบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ใช้ในการเสริมแรง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ชี้แจงให้เข้าใจผลเสียของการแย่งสิ่งของและผลดีของการไม่แย่งสิ่งของของคนอื่น การปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
2. ผู้วิจัยบอกขั้นตอนในการดำเนินการทดลองดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยชี้แจงพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียน ที่นักเรียนจะต้องลดพฤติกรรม ดังนี้ พฤติกรรมแย่งสิ่งของได้แก่ หยิบ จับ ตัก ฉกฉวย คั่ว เอามาเป็นของตนเอง โดยไม่บอก ไม่ขออนุญาตหรือขอแล้วไม่อนุญาต เจ้าของไม่ยินยอมให้ แสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของขณะเจ้าของผลotov หรือ รู้ตัว การแสดงออกของนักเรียนที่โรงอาหารของโรงเรียน ขณะช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารกับเพื่อน ๆ เรียบร้อยแล้ว
 - ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยสำรวจตัวเสริมแรงเพื่อใช้เมื่อนักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยการสอบถามนักเรียน

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า ถ้านักเรียนไม่แย่งสิ่งของเพื่อนนักเรียนจะได้เลือกรางวัลที่กำหนด เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมแย่งของเพื่อน ครูจะห้ามและจะบอกให้นักเรียนหยุดแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ทันที พร้อมทั้งแนะนำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ เช่น แบ่งขนมให้เพื่อน เป็นต้น เมื่อใดที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่แย่งของเพื่อน รับประทานแต่ของตนเอง ในถาดอาหารของตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมเป้าหมายแทนพฤติกรรมแย่งสิ่งของ จะได้รับคำชม พร้อมทั้งนักเรียนจะได้รับการเสริมแรง ผู้วิจัยจะให้การเสริมแรง ดังนี้

1) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของไม่ลดลงหรือค่าความถี่คงเดิม เมื่อเปรียบเทียบจากข้อมูลที่บ้านทีกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 5 บาทเท่านั้น

2) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ลดลง 1 ครั้ง เมื่อเปรียบเทียบจากข้อมูลที่บ้านทีกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้ เงินค่าขนมประจำวัน 5 บาท และได้ขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุง

3) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง 2 ครั้ง เมื่อเปรียบเทียบจากการข้อมูลที่บ้านทีกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาท และได้ขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุงและนมเปรี้ยวดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก

4) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง 3 ครั้ง เปรียบเทียบจากข้อมูลที่บ้านทีกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้ค่าขนมประจำวัน 10 บาท และได้ไอศกรีม 1 แท่ง กับขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุง

5) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งลดลง มากกว่า 3 ครั้ง ขึ้นไป เปรียบเทียบจากข้อมูลที่บ้านทีกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาท ไอศกรีม 1 แท่ง ขนมเลย์ ถุงเล็ก 1 ถุง และนมเปรี้ยวดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก

6) ไม่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ติดต่อกัน 3 วัน นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาท ไอศกรีม 1 แท่ง ขนมเลย์ ถุงเล็ก 1 ถุงและนมเปรี้ยวดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก และได้ไปเที่ยวห้างบิ๊กซี นครสวรรค์

ครูจะให้คำชมทุกครั้งและให้ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ ตามเกณฑ์ที่ นักเรียนทำได้ตามที่กำหนด และจะเข้าไปหยุดยั้งเมื่อนักเรียนแย่งสิ่งของ พร้อมทั้งแนะนำพฤติกรรมอื่นที่เหมาะสมกว่า

โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ครั้งที่ 2-18

หัวข้อ การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอเพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

เวลา 30 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ต่อการลด พฤติกรรมแย่งสิ่งของ
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

อุปกรณ์

1. แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สำหรับผู้วิจัย

2. ตัวเสริมแรงที่ใช้ในเสริมแรง

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นขั้นตอน
ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยและครูประจำวัน จะตักเตือนบอกย้ำเตือนใจให้นักเรียนรู้ก่อนเรื่อง
ไม่ให้แย่งของเพื่อน จากนั้นจึงให้นักเรียนเข้าแถวรับถาดอาหารแล้วไปนั่งที่โต๊ะอาหารกับเพื่อน
ตามปกติ เมื่อนักเรียนนั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นสังเกตพฤติกรรม เมื่อนักเรียนแสดง
พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ผู้วิจัยจะเดินเข้าไปบอกให้นักเรียนหยุดแสดง พฤติกรรมนั้น พร้อมทั้ง
แนะนำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม อื่นที่เหมาะสมกว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ และเมื่อใดที่นักเรียน
แสดงพฤติกรรมไม่แย่งสิ่งของเพื่อน นั่งรับประทานอาหารของตนเอง นักเรียนจะได้รับการ
เสริมแรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ที่โรงอาหารของ
โรงเรียน ช่วงเวลานักเรียนรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะ
อาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นการสังเกตพฤติกรรม สังเกต 30 นาที โดยยืนอยู่ไม่ไกลใน
ตำแหน่ง ที่นักเรียนนั่งรับประทานอาหาร มองเห็นพฤติกรรมนักเรียนได้ชัด และสามารถที่จะเดิน
เข้าไปถึงตัวนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่รบกวนการรับประทานอาหารของเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ

และนักเรียนไม่รู้ว่ครูกำลังสังเกตอะไรใครและไม่ให้นักเรียนเห็นแบบบันทึกพฤติกรรม เมื่อครบเวลาที่กำหนด หยุดการสังเกตทันที

ขั้นที่ 3 เมื่อสิ้นสุดเวลาการสังเกตแล้ว ผู้วิจัยนำผลการบันทึกมาพิจารณาในการให้การเสริมแรง แก่ นักเรียนตามเกณฑ์การเสริมแรงที่กำหนดต่อไป

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยแจ้งผลการเสริมแรงให้นักเรียนทราบในแต่ละครั้งหลังเลิกรับประทานอาหารกลางวันทุกครั้ง พร้อมทั้งบอกให้นักเรียนทราบถึงจำนวนพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลงตามเกณฑ์การเสริมแรง ผู้วิจัยจะให้การเสริมแรง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ บอกจุดประสงค์การทดลอง เกี่ยวกับการดำเนินการทดลองและสิ่งที่จะต้องกระทำร่วมกันให้ครูเวรประจำวัน ครูประจำชั้น ของนักเรียนที่เลือกมาเป็นตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เกิดความความเข้าใจตรงกัน

1.2 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน ว่าต้องการให้นักเรียน อยู่กับเพื่อน ๆ ได้ และทุกคนรัก โดยนักเรียนจะต้องไม่แย่งสิ่งของต่าง ๆ ของเพื่อน ไม่ว่าจะที่ห้องเรียน หรือที่ไหน โดยเฉพาะเวลารับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหาร เมื่อนักเรียนไม่แย่งของเพื่อนหรือแย่งน้อยลงตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนจะได้เลือกสิ่งของที่นักเรียนต้องการ ตามเงื่อนไขที่ครูกำหนดไว้

1.3 การสำรวจตัวเสริมแรง

ในการสำรวจตัวเสริมแรงที่นำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้นักเรียนเป็นผู้เลือก โดยวิธีการสอบถามสิ่งที่นักเรียนต้องการหรืออยากได้ หรือชอบมากที่สุด ผลจากการสอบถาม ปรากฏว่า 3 อันดับแรกที่นักเรียนบอกคือ ไอศกรีม ขนมเลย์ นมเปรี้ยว และต้องการไปเที่ยวห้างบิ๊กซี ซึ่งสิ่งนี้นักเรียนบอกมานั้น มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้วิจัยเองที่ได้คลุกคลีกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้สังเกตพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนนี้ หากโรงเรียนหรือครูมีกิจกรรมอะไร หรือจะให้ทำอะไร โดยครูบอกว่าจะให้ขนมหรือพาไปเที่ยว นักเรียนจะแสดงอาการดีใจมากและให้ความร่วมมือร่วมกิจกรรมและทำตามเงื่อนไขที่ครูกำหนด อีกทั้งถ้าเมื่อนักเรียนทำอะไรได้หรือทำสิ่งที่ดี แล้วครูบอกว่า เก่ง/ดี พร้อมยกนิ้วโป้งให้นักเรียน นักเรียนจะยิ่งพอใจมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกของกินทั้งสามอย่างและการพาไปเที่ยวบิ๊กซี ควบคู่กับการพูดชมเชย เป็นตัวเสริมแรงแก่นักเรียนเพื่อลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ดังแสดงในตาราง ที่ 4

ตารางที่ 4 การให้ตัวเสริมแรงพฤติกรรม

ตัวเสริมแรง	จำนวน
1. เงินค่าขนม	5,10 บาท
2. ไอศกรีมเนสเล่	1 แท่ง/ถ้วย
3. ขนมเลย์	1 ถุงเล็ก
4. นมเปรี้ยวดัชมิลล์	1 ขวดเล็ก
5. ไปเที่ยวห้างบิ๊กซี	1 ครั้ง

1.4 เงื่อนไขการให้การเสริมแรง

นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงตามเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข คือ นักเรียนนั่งรับประทานอาหารของตนเอง ที่โต๊ะอาหาร กับเพื่อน ๆ ไม่แย่งของเพื่อนด้วยวิธีการใด ๆ จำนวนครั้งของการแย่งสิ่งของ ต้องมีความถี่ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ครั้งล่าสุดที่ นักเรียนมีพฤติกรรม ต้องลดลงอย่างน้อย 1 ครั้ง หรือไม่เพิ่มจากครั้งก่อน ซึ่งผู้วิจัยจะบอกผลการสังเกตพฤติกรรมหลังจากการสังเกตสิ้นสุด 30 นาที ทุกครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เงื่อนไขการได้การเสริมแรง

เกณฑ์การลดพฤติกรรม แย่งสิ่งของ	ตัวเสริมแรงที่ได้รับตามเกณฑ์				
	เงินค่า ขนม	ขนมเลย์	นมเปรี้ยว	ไอศกรีม	ไปเที่ยว ห้างบิ๊กซี
1. พฤติกรรมไม่ลด/เท่าเดิม *	5				
2. พฤติกรรมลดลง 1 ครั้ง*	5	1			
3. พฤติกรรมลดลง 2 ครั้ง*	10	1	1		
4. พฤติกรรมลดลง 3 ครั้ง *	10	1	1	1	
5. พฤติกรรมลดลง > 3 ครั้ง *	10	1	1	1	
6. ไม่เกิดพฤติกรรมเลย ติดต่อกัน 3 วัน *	10	1	1	1	1

* จากบันทึกครั้งล่าสุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เงื่อนไขการได้เสริมแรง คือ

- 1) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของไม่ลดลงหรือค่าความถี่คงเดิม เมื่อเปรียบเทียบจากข้อมูลที่บันทึกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 5 บาทเท่านั้น
- 2) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ลดลง 1 ครั้ง เมื่อเปรียบเทียบจากข้อมูลที่บันทึกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้ เงินค่าขนมประจำวัน 5 บาท และ ได้ขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุง
- 3) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง 2 ครั้ง เมื่อ เปรียบเทียบจากการข้อมูลที่บันทึกครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาทและได้ขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุงและนมเปรี้ยว ดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก
- 4) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง 3 ครั้ง เปรียบเทียบจากข้อมูลที่บันทึกไว้ครั้ง ล่าสุด นักเรียนจะได้ค่าขนมประจำวัน 10 บาท และได้ไอศกรีม 1 แท่ง กับขนมเลย์ถุงเล็ก 1 ถุง
- 5) ถ้าพฤติกรรมแย่งสิ่งลดลง มากกว่า 3 ครั้ง ขึ้นไป เปรียบเทียบจากข้อมูลที่บันทึกไว้ครั้งล่าสุด นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาท ไอศกรีม 1 แท่ง ขนมเลย์ ถุงเล็ก 1 ถุงและนมเปรี้ยวดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก

6) ไม่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ติดต่อกัน 3 วัน นักเรียนจะได้เงินค่าขนมประจำวัน 10 บาท ไอศกรีม 1 แท่ง ขนมเลย์ ดุงเล็ก 1 ดุงและนมเปรี้ยวดัชมิลล์ 1 ขวดเล็ก และไปเที่ยวห้างบิ๊กซีนครสวรรค์

ครูจะให้คำชมทุกครั้งและให้ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ ตามเกณฑ์ที่นักเรียนทำได้ตามที่กำหนด และจะเข้าไปหยุดยั้งเมื่อนักเรียนแย่งสิ่งของ พร้อมทั้งแนะนำพฤติกรรมอื่นที่เหมาะสมกว่า

2. ขั้นตอนการทดลอง

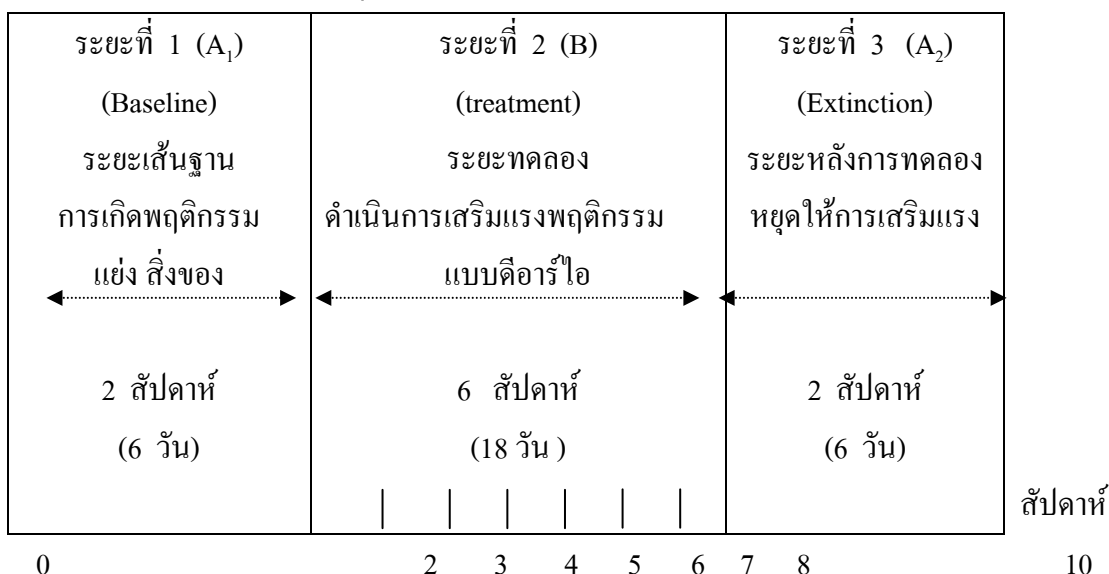
การทดลองครั้งนี้ เลือกใช้การทดลองเฉพาะราย เป็นการวิจัยทดลองเพื่อวิเคราะห์ผลเป็นรายบุคคล (single subject design) ดำเนินการทดลองแบบสลับกลับ ABA (ABA Reversal Design) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะเวลาทดลอง ดังนี้

ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเสถียร (baseline) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ เป็นระยะที่ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหาร เวลา 30 นาที โดยในระยะนี้ยังไม่มีการใช้โปรแกรมการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง ให้การเสริมแรง (treatment) ใช้เวลา 6 สัปดาห์ เป็นระยะที่ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอโดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในช่วงรับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นสังเกตพฤติกรรม สังเกต 30 นาที

ระยะที่ 3 (A_2) ระยะหลังการทดลอง หรือระยะถอนการเสริมแรง (Extinction) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ เป็นระยะที่ผู้วิจัยไม่ได้ใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบ ดีอาร์ไอ ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียนเมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมานั่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มต้นการสังเกตพฤติกรรม สังเกต 30 นาที ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงระยะต่าง ๆ ของการทดลองวิธีสลับกลับ (ABA)

3. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A₁) ระยะเสี้นฐาน (baseline) ในระยะนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียน ซึ่งในระยะนี้ ยังไม่มีการให้การเสริมแรง คือ ยังไม่ใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ กับนักเรียน ใช้เวลา 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2548 - 27 กรกฎาคม 2548 วันจันทร์ วันอังคารและวันพุธ รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียนบนพร่องทางสติปัญญาที่โรงอาหารของโรงเรียน ช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมาหนึ่งที่โต๊ะอาหารแล้วจึงเริ่มสังเกต ในการสังเกตจะสังเกต 30 นาที ผู้วิจัยจดบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนไว้ และนำความถี่ที่ได้จากการจดบันทึกมาเขียนกราฟ เพื่อจะดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง และเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมภายหลังจากดำเนินการเสริมแรงแล้ว รวมดำเนินการระยะ เสี้นฐาน 6 ครั้ง

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง หรือดำเนินการให้การเสริมแรง (treatment) ใช้เวลา 6 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 3 - สัปดาห์ที่ 8) ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2548 - 7 กันยายน 2548 วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ที่โรงอาหารของโรงเรียน ในช่วงเวลาการรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับถาดอาหารมาหนึ่งที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่ม

สังเกตพฤติกรรม สังเกต 30 นาที ดำเนินการ ดังนี้ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของของผู้อื่น ผู้วิจัยจะเข้าไปหยุดยั้ง ไม่ให้แสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้ลดลง และเมื่อนักเรียนมี พฤติกรรมนั่งรับประทานอาหารของตนเอง ที่ได้ะอาหาร เรียบร้อยไม่รบกวนเพื่อน ไม่แย่งสิ่งของอะไร ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดกันหรือเป็นพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้มีเพิ่มขึ้น นักเรียนจะได้รับการเสริมแรง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เมื่อหมดระยะเวลาการสังเกต ผู้วิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของที่ได้มาเขียนกราฟ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในระหว่างการทดลองจะเปรียบเทียบพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในระยะที่ 1 (A_1) กับระยะที่ 2 (B) ซึ่งผลการเปรียบเทียบจะทำให้ทราบว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ระยะที่ 3 (A_2) ระยะหลังการทดลอง (Extinction) จะหยุดให้การเสริมแรง กลับไปใช้วิธีการในระยะที่ 1 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 9-10) วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ ตั้งแต่ วันที่ 12 กันยายน 2548 - 21 กันยายน 2548 รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง โดยผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่โรงอาหารของโรงเรียน ในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เมื่อนักเรียนรับประทานที่โต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มสังเกต ใช้เวลาสังเกต 30 นาที สังเกตและบันทึกจำนวนความถี่ของพฤติกรรม ในระยะนี้หยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ เป็นระยะติดตามผล เมื่อหมดระยะเวลาการสังเกต ผู้วิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของที่ได้จากการจดบันทึก มาเขียนกราฟ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในระยะหยุดให้การเสริมแรง และนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในระยะที่ 1 (A_1), ระยะที่ 2 (B) และระยะที่ 3 (A_2) ซึ่งผลการเปรียบเทียบจะทำให้ทราบว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการบันทึกความถี่พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละช่วงการทดลอง ผู้วิจัยนำผลการบันทึกในแต่ละช่วงของการทดลองนั้นมารวมความถี่ และหาค่าเฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละช่วงการทดลอง 3 ระยะ แล้วนำผลของความถี่ ค่าเฉลี่ยมาเสนอในรูปแบบของกราฟ ผู้วิจัยเลือกนำเสนอด้วยกราฟ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม เป็นการเปรียบเทียบผลการทดลองที่ได้ในแต่ละระยะ ซึ่งการนำเสนอด้วยกราฟสามารถแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการทดลองได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดการทดลอง

เสนอผลการวิเคราะห์ ตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าความถี่เฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและหลังการทดลองให้การเสริม

แรงพฤติกรรมแบบคี่อาร์ไอ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

2. จัดทำกราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ
3. จัดทำกราฟเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการทดลองใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ สิ้นสุดลงแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการบันทึกความถี่พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละช่วงการทดลองนั้นมาหาความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละช่วงการทดลอง 3 ระยะ และนำผลของความถี่พฤติกรรม ความถี่เฉลี่ยพฤติกรรม มาเสนอในรูปแบบของกราฟ เสนอ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมแย่งสิ่งของ โดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและหลังการทดลองให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรม โดยจัดทำกราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ค่าความถี่ของพฤติกรรม ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและหลังการทดลองให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

ตารางที่ 7 แสดงความถี่ของพฤติกรรม ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง
3 ระยะ ในแต่ละสัปดาห์

ระยะการทดลอง	สัปดาห์ ที่	ครั้งที่ สังเกต	ความถี่ ของ พฤติกรรม	ความถี่รวม ของพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรม
ระยะที่ 1 (A ₁) ระยะพื้นฐาน (baseline)	1	1	6	16	5.3
		2	5		
		3	5		
	2	4	6	16	5.3
5	4				
6	6				
รวม	6	32	32	5.3	
ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง (treatment) ให้การเสริมแรง พฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ	3	1	6	15	5.3
		2	5		
		3	4		
	4	4	4	10	3.3
		5	3		
		6	3		
	5	7	4	9	3
		8	3		
		9	2		
	6	10	3	8	2.7
		11	2		
		12	3		
	7	13	3	7	2.3
		14	2		
		15	2		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ระยะการทดลอง	สัปดาห์ ที่	ครั้งที่ สังเกต	ความถี่ ของ พฤติกรรม	ความถี่รวม ของพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรม
	8	16	2	5	1.7
		17	1		
		18	2		
	รวม	18	54	54	3
ระยะที่ 3 (A ₂) หลังการทดลอง หยุดให้การเสริมแรง (Extinction)	9	1	2	7	2.3
		2	2		
		3	3		
	10	4	3	9	3
		5	3		
		6	3		
รวม	6	16	16	2.7	

เมื่อดูข้อมูลจากตาราง ที่ 7 สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ของพฤติกรรม และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ทั้ง 3 ระยะ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงหลังจากได้รับเงื่อนไขการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวาร์ไอ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A₁) ระยะเสถียร (baseline) ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ มีความถี่ของพฤติกรรม ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 ความถี่ 6-5-5 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.3 สัปดาห์ที่ 2 ความถี่ 6-4-6 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.3

เมื่อรวมค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระยะที่ 1 เวลา 2 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.3

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง (treatment) เป็นระยะที่ให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดิวาร์ไอกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของพบว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง โดยมีความถี่ของพฤติกรรม ตามลำดับ ดังนี้ สัปดาห์ที่ 3 มีความถี่ 6-5-4 ค่าเฉลี่ย 5 สัปดาห์ที่ 4 ความถี่ 4-3-3 ค่าเฉลี่ย 3.3 สัปดาห์ที่ 5 ความถี่ 4-3-2 ค่าเฉลี่ย 3 สัปดาห์ที่ 6 ความถี่ 3-2-3 ค่าเฉลี่ย 2.7 สัปดาห์ที่ 7 ความถี่ 3-2-2 ค่าเฉลี่ย 2.3 สัปดาห์ที่ 8 ความถี่ 2-1-2 ค่าเฉลี่ย 1.7

เมื่อรวมค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระยะที่ 3 เวลา 6 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3

ระยะที่ 3 (A_2) เป็นระยะหลังการทดลอง หลังจากสิ้นสุดระยะที่ 2 หยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ พบว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของในสัปดาห์แรกมีค่าความถี่ใกล้เคียงกับสัปดาห์ที่ 8 ในระยะที่ 2 ซึ่งมีการให้การเสริมแรง ต่อมาสัปดาห์ที่ 2 ของระยะที่ 3 ค่าความถี่มีแนวโน้มค่อย ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีความถี่ ตามลำดับดังนี้ 2-2-3-3-3-3 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.7

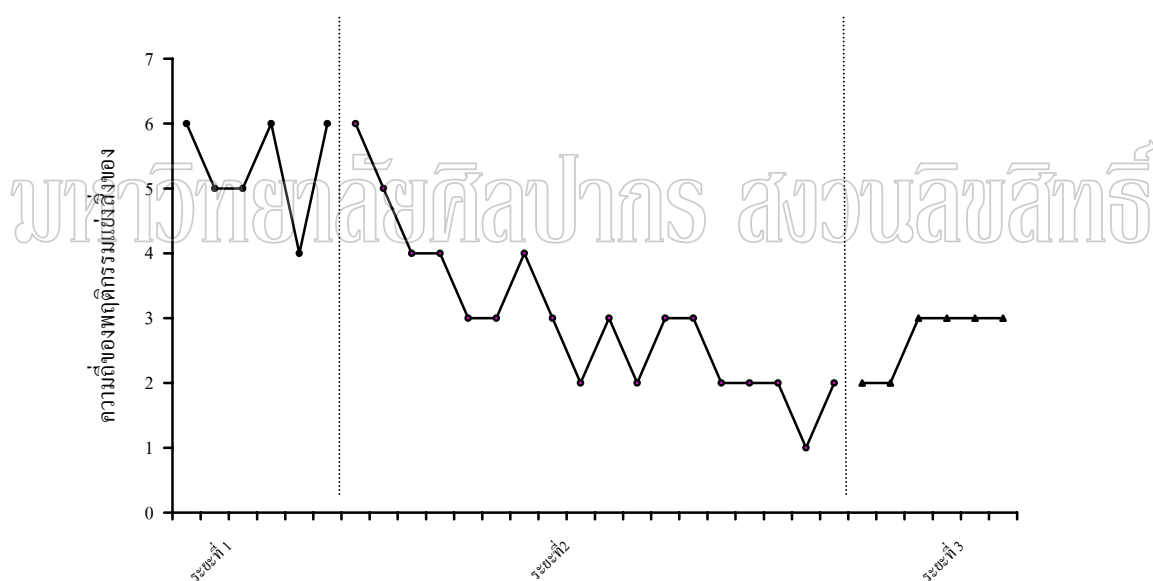
จากค่าเฉลี่ยพฤติกรรม และค่าเฉลี่ยพฤติกรรม ในระยะที่ 3 พบว่า พฤติกรรมแย่งสิ่งของ มีแนวโน้มที่จะกลับเพิ่มขึ้น หลังจากหยุดให้การเสริมแรง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของที่ลดลงในระยะที่ 2 เป็นผลที่เกิดจากการได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ และเมื่อหยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแย่งสิ่งของจึงเริ่มกลับมาเพิ่มขึ้นอีก โดยดูจากค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในสัปดาห์ที่ 2 ของระยะที่ 3 แม้ว่าเมื่อดูค่าเฉลี่ยแล้วยังมีค่าน้อยกว่าระยะที่ 1 และ 2 ก็ตาม แต่ค่าความถี่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ ในแต่ละสัปดาห์

ระยะการทดลอง	สัปดาห์ที่	ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม
ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเสถียร (baseline)	1	5.3
	2	5.3
	รวม	5.3
ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง (treatment) ให้การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ	3	5
	4	3.3
	5	3
	6	2.7
	7	2.3
	8	1.7
	รวม	3
ระยะที่ 3 (A_2) หลังการทดลอง หยุดให้การเสริมแรง (Extinction)	9	2.3
	10	3
	รวม	2.7

จากตารางที่ 8 พฤติกรรมแย่งสิ่งของในระยะที่ 2 เป็นระยะให้การเสริมแรง พฤติกรรมแบบดื้ออาร์ไอ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของในแต่ละสัปดาห์ ลดลงกว่า ค่าเฉลี่ยระยะเสันฐาน ตามลำดับดังนี้ 5 - 3.3 - 3 - 2.7 - 2.3 - 1.7 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรม ในระยะ ที่ 2 เท่ากับ 3 และในระยะที่ 3 ระยะหลังการทดลอง ซึ่งหยุดให้การเสริมแรง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.7 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมใน ระยะที่ 1 คือ 5.3 และระยะที่ 2 คือ 3 มีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมน้อยกว่า อยู่ที่ 1.6 และ 0.3

ตอนที่ 2 แสดงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

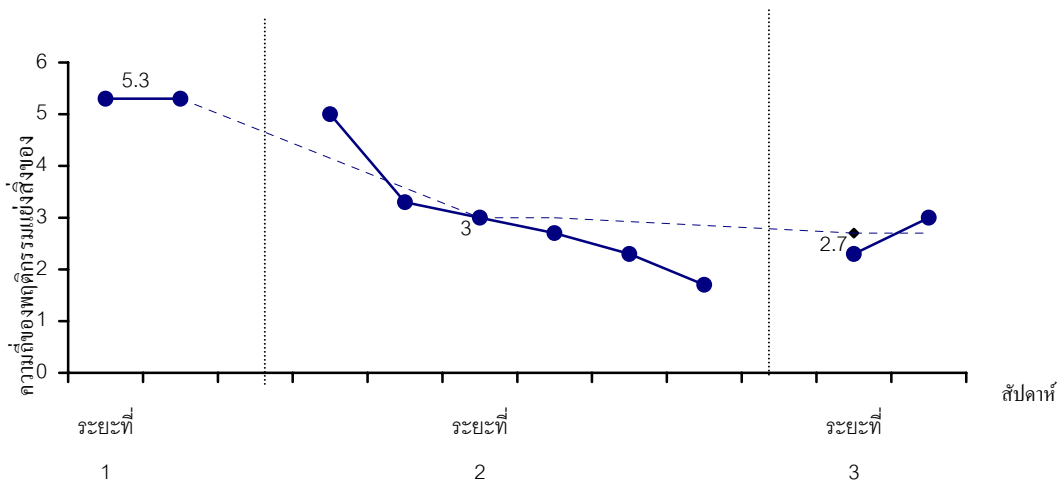

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดระยะเวลาการทดลอง 3 ระยะ

จากภาพที่ 1 เมื่องดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแย่งสิ่งของและให้การเสริมแรงกับ พฤติกรรมไม่แย่งสิ่งของ ในระยะที่ 2 ระดับพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดต่ำลงมาอย่างเห็นได้ชัด แต่ ในระยะที่ 3 ซึ่งหยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมไปเหมือน ระยะที่ 1 ความถี่ของพฤติกรรมแย่ง สิ่งของมีแนวโน้มที่กลับสูงขึ้นเรื่อย ๆ ผลจึงเป็นว่าถ้ามีการให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบ

คืออาร์ไอ พฤติกรรมแย่งสิ่งของก็จะลดลง แต่ถ้าไม่ให้การเสริมแรง พฤติกรรมแย่งสิ่งของก็จะเริ่มกลับสู่ระดับเดิม มีค่าความถี่สูงขึ้น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดการทดลอง 3 ระยะ ในแต่ละสัปดาห์ และแนวโน้มของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสีทวิ

ค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของแต่ละระยะ

ค่าความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของแต่ละระยะ ในแต่ละสัปดาห์

ภาพที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะในแต่ละสัปดาห์

จากภาพที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละสัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยจากระยะที่ 1 คือ ระยะเสัฐาน ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม ในระยะที่ 2 ลดลง คือ ระยะที่ให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบคืออาร์ไอ และระยะที่ 3 คือ ระยะติดตามผล มีค่าเฉลี่ยลดลงกว่าระยะที่ 1 แต่ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในสัปดาห์ที่ 2 ของระยะที่ 3 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเพิ่มขึ้น จาก 2.3 เป็น 3

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในแต่ละระยะ จะยังคงมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง กล่าวคือ ระยะที่ 2 ลดลงกว่าระยะที่ 1 และระยะที่ 3 ลดลงกว่าระยะที่ 2

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ซึ่งมีขั้นตอนและผลของการวิจัยโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ลดลงหลังจากใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ (DRI : Differential Reinforcement of incompatible Behavior)

ขอบเขตการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษากับนักเรียนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและทดสอบระดับสติปัญญา (IQ = Intelligence Quotient) ด้วยแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) จากโรงพยาบาลจิตเวชจังหวัดนครสวรรค์ แล้วลงความเห็นว่ามีความสามารถทางสมองต่ำกว่าเกณฑ์ (มีความบกพร่องทางสติปัญญา) เป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 10 ปี จำนวน 1 คน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2548

ทำการคัดเลือก นักเรียนมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ไม่ว่าจะ เป็นของที่รับประทานได้หรือไม่ได้ของเพื่อนที่อยู่ใกล้ ๆ เสมอ มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของบ่อยที่สุด มากกว่า 4 ครั้ง ในเวลา 30 นาที

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมแย่งสิ่งของ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ แบบความถี่ (Frequency Recording)
2. โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เลือกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีพฤติกรรมแย่งสิ่งของ เพศชาย อายุ 10 ปี จำนวน 1 คน กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1.2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ แบบความถี่ (Frequency Recording) และโปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรายกรณี (single subject design) ดำเนินการทดลองแบบสลับกลับ ABA (ABA Reversal Design) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะเวลาทดลอง ดังนี้

ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเสถียร (baseline) เป็นระยะที่ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ในระยะนี้ยังไม่มีการใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ใช้เวลา 2 สัปดาห์

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลองให้การเสริมแรง (treatment) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ใช้เวลา 6 สัปดาห์

ระยะที่ 3 (A_2) ระยะหลังการทดลอง (Extinction) เป็นระยะที่ผู้วิจัยหยุดให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการนำผลการสังเกตจากแบบบันทึกพฤติกรรมแย่งสิ่งของ มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลทฤษฎีของการทดลองด้วยกราฟเส้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมแย่งสิ่งของ โดยการหาค่าเฉลี่ย ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและหลังการทดลองให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ตลอดการทดลอง 3 ระยะเวลา เป็นรายสัปดาห์

2. เปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรม โดยจัดทำกราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะเวลา

3. จัดทำกราฟเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ตลอดการทดลอง 3 ระยะเวลา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนและหลังการเสริมแรง พฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ พฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยลดลง ในระยะที่ 2 คือ ระยะให้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ และยังคงลดลง ต่อเนื่อง ในระยะที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ สามารถลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ต่อการลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ เป็นการวิจัยรายกรณี ทำการศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง หลังจากได้รับการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ โดยเห็นได้จากกราฟแสดง ความถี่พฤติกรรม ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ที่ลดลง ในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงใช้ โปรแกรมการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ความถี่ของพฤติกรรมลดลงกว่าระยะเส้นฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอหรือการเสริมแรง พฤติกรรมที่ ชัดกั้น สามารถลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาได้ เนื่องจากการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอเป็นวิธีการลดความถี่ของการเกิด พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ชัดกั้น ในการวิจัยครั้งนี้พฤติกรรมที่ ชัดกั้น คือ นั่งรับประทานอาหารของตนเองเรียบร้อยที่โต๊ะ ไม่แย่งสิ่งของ นักเรียนจะได้รับการ เสริมแรงและไม่ให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของเพื่อน และจากผลของการ เสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการไม่แย่งสิ่งของและสามารถ แยกแยะได้ว่า เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมแย่งสิ่งของเพื่อนแล้ว จะทำให้นักเรียนไม่มีเพื่อนเล่น ด้วย ไม่ได้รับอาหารเพิ่ม หรืออาจได้รับบาดเจ็บ จากการแย่งของกัน และไม่ได้ของที่ตนเองชอบ อีกทั้งจะไม่มีสิทธิ์ได้ไปเที่ยว มีความสอดคล้องกับหลักการปรับพฤติกรรมที่กล่าวว่า พฤติกรรมไม่ ว่าจะเป็นพฤติกรรมปกติหรือปกติก็ตาม ย่อมเกิดจากการเรียนรู้ในอดีต ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2536:3) และในการ เรียนรู้นี้ก็เป็นการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner :1904-1990 , อ้างถึงใน อรษา สุคาดวง 2539) ที่เชื่อว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะ เปลี่ยนไปเนื่องจากผลของการกระทำ หรือผลกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ผลกรรมใดที่

ได้รับการเสริมแรงจะทำให้เกิดความถี่ของพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์หรือผลกรรมที่ตามหลังการตอบสนองอย่างทันทีทันใด เมื่อมาดูพฤติกรรมของนักเรียนในระยะที่ 1 ระยะเสี้ยนฐาน นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ เนื่องจากนักเรียนยังไม่เกิดการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่จะได้รับรางวัลตอบแทน ต่อมาในระยะที่ 2 เป็นการนำการเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์โอมาใช้ เป็นผลทำให้พฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลง เนื่องจากนักเรียนเกิดการเรียนรู้และแยกแยะได้ว่าเมื่อนักเรียนแย่งสิ่งของ ก็จะไม่ได้อะไรที่ต้องการ และเมื่อนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมแย่งของ นั่งรับประทานอาหารของตนเอง นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนชอบ เมื่อดูพฤติกรรมในระยะหลังการทดลอง ซึ่งหยุดให้การเสริมแรง พบว่าพฤติกรรมแย่งสิ่งของยังลดลงอยู่ในระดับใกล้เคียงกับระยะที่ 2 ในช่วงแรกและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น สาเหตุอาจเนื่องมาจากการให้การเสริมแรงแบบทันที จึงทำให้พฤติกรรมแย่งสิ่งของที่เคยมี กลับขึ้นมาอีกในระยะหลังการทดลอง และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าในระหว่างดำเนินการทดลองนักเรียนให้ความร่วมมือ ให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นที่จะพยายามปรับพฤติกรรมตัวเองไม่ให้ไปแย่งสิ่งของเพื่อนหลังจากรู้ว่าถ้าไม่แย่งสิ่งของเพื่อน นักเรียนจะได้เลือกสิ่งที่ยากได้ที่ครูกำหนดไว้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ของดีทซ์และเรพพ์ (Alberto and Troutman. 1990 : 256 ; citing Deitz and Repp.1983 , อ้างถึงใน อรษา สุคาดวง 2539 :17) ที่ศึกษาพบว่า ภายหลังการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน พฤติกรรมการตะโกนตอบของนักเรียนลดลง นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของนันท์ (Nunes and others. 1977 : quoted in Kazdin.1984 : 117-118, อ้างถึงใน อรษา สุคาดวง 2539 :16) ได้ศึกษาการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมการทำร้ายตนเองของเด็กที่มีความพิการทางสมองรายหนึ่ง ผลการวิจัยปรากฏว่า พฤติกรรม การทำร้ายตนเองของเด็กลดลง และจากผลการวิจัยของ ชนะ สันติสวัสดิ์ (2535 : 44-47) ที่ได้วิจัยและพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตั้งวิรุฬชรธรรม กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันทั้งแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ มีพฤติกรรมก่อควนในห้องเรียนลดลง รวมถึงงานวิจัยของคมคาย อนุจันทร์ (2538) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียนพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัด เชียงใหม่ ที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และจากการที่นักเรียนได้รับแรงเสริมที่ตนเองพอใจจากผู้วิจัย ทำให้เป็นแรงจูงใจในการที่จะไม่แสดงพฤติกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ใช้ทดลองในการศึกษา วิจัยการเสริมแรงพฤติกรรมแบบคิอาร์โอ ให้ความร่วมมือเชื่อฟัง เมื่อบอกหรืออธิบายสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนกระทำ นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนที่นั่ง ใกล้ ๆ ด้วยดี และมีการแบ่งสิ่งของของตนเองให้

เพื่อนบ้างเล็กน้อย และนักเรียนสามารถที่จะบอกถึงประโยชน์ของการไม่แย่งสิ่งของ หลังการทดลองใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ จึงอาจกล่าวได้ว่าการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ สามารถที่จะลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของให้ลดลงได้ในระดับหนึ่ง แต่ต้องให้ตัวเสริมแรงที่นักเรียนต้องการมากๆ มีให้เลือก โดยเฉพาะตัวเสริมแรงที่เป็นประเภทของกินที่นักเรียนชอบ เมื่อนักเรียนเห็นตัวเสริมแรงที่อยากได้ จะให้ทำอะไรนักเรียนมักจะให้ความร่วมมือ และพยายามที่จะทำพฤติกรรมดี ๆ นั้นแลกกับสิ่งที่ตนเองอยากได้หรือต้องการมาก ๆ อีกหนึ่งการที่จะให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากระทำสิ่งใด จะต้องเพิ่มการกระตุ้นเตือน บอกย้ำ ซ้ำๆ บ่อยๆ ด้วยก็จะทำสิ่งนั้นได้และมีความถูกต้องตามเป้าหมายที่วางไว้

ผลการวิจัยครั้งนี้ ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาการใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอกับเด็กหญิงที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาคนหนึ่ง ซึ่งมีพฤติกรรมทำร้ายตัวเองในอัตราสูง โดยการตบหน้าตัวเอง ใช้กำหมัดเคาะที่หูตัวเอง และฟาดแขนตัวเองกับโต๊ะ การแก้ไขเพื่อลดพฤติกรรมทำร้ายตัวเอง ผลการศึกษาพบว่าการใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ สามารถลดพฤติกรรมทำร้ายตัวเองลงได้ การทดลองครั้งนี้พฤติกรรมแย่งสิ่งของลดลงที่ละน้อย ยังไม่หมดไป มีบางครั้งของการทดลองที่พฤติกรรมแย่งสิ่งของ คงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไม่เพิ่มหรือลดลง จากการตั้งคำถามจากการเว้นระยะห่างของวันที่ดำเนินการทดลอง เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะลืมข้อตกลงหรือสัญญาได้ง่ายหากปล่อยเวลาไว้นาน ต้องเน้นย้ำบอกข้อตกลง หรือสัญญาใหม่ทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ในการทดลองครั้งต่อไป ถ้าใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรขยายระยะเวลาการทดลองให้ต่อเนื่องนานขึ้น เนื่องจากช่วงเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ ใช้เวลา 3 วันในการทดลอง และเว้นว่างวันพฤหัสบดี-วันอาทิตย์ รวม 4 วัน แล้วมาเริ่มทดลองใหม่วันจันทร์ - วันพุธ มีการเว้นระยะห่างของวันมากทำให้การทดลองไม่ต่อเนื่อง ซึ่งถ้าทำการทดลองต่อเนื่อง เช่น จันทร์-ศุกร์ ผลการทดลองหรือพฤติกรรมของนักเรียน น่าจะมีความถี่น้อยลง ชัดเจน ตามเงื่อนไขที่ผู้วิจัยวางไว้ และเนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องสอนหรือฝึกอะไรซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ใช้เวลา จึงจะได้ผล เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและมีความคงทน หากปล่อยระยะเวลาไว้นาน เด็กก็จะลืม ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ควรใช้เวลาทำการทดลองที่ติดต่อกัน ไม่เว้นระยะวันให้ห่างกันมากเกินไป

2. ครูควรนำวิธีการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอ ไปทดลองใช้ลดพฤติกรรมปัญหาอื่นๆ ซึ่งอาจจะใช้ได้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กพิการประเภทอื่น หรือ

เด็กปกติ ในวัยต่าง ๆ และนำมาผลการทดลองมาเผยแพร่' เนื่องจากการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่ใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอหรือการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน ในการปรับพฤติกรรมเด็กพิเศษในประเทศไทย มีงานวิจัยที่ใช้เทคนิคนี้จำนวนน้อย

3. ในโรงเรียนศึกษาพิเศษต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยโดยใช้การเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอกับเด็กพิเศษที่อยู่ในโรงเรียน โดยทดลองนำมาใช้ในการเรียนการสอนลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยปรับใช้เครื่องมือ วิธีการให้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายกรณีไป

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ ควรจัดอบรมเทคนิคการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์ไอให้กับครูที่สอนเด็กกลุ่มนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

- กัลยา สุตะบุตร. “การแบ่งประเภทของภาวะปัญญาอ่อนตาม ICD 10.” วารสารราชานุกูล 7 (กันยายน – ธันวาคม 2535) : 24-28.
- กุกยา ก่อสุวรรณ .“ การลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปรลก ๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงพยาบาลราชานุกูล โดยใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์โอร่วมกับการทำให้อยู่นิ่ง.” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
- คมคาย อนุจันทร์. “การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรม ที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน มงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่.” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- ชัยพร วิชชาวุธ. การวิจัยเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ,2523
- ชนะ สันติสวัสดิ์.“ผลของการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้น เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตั้งพิรุณห์ธรรม กรุงเทพมหานคร.” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์.ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสาร ตำรา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2535.
- ผดุง อาระวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ,2533.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2536 .
- พรรณณี ชูชัย เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พริ้นท์, 2538.
- พัชรวิวัลย์ กำเนิดเพชร. เอกสารประกอบการสอนการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. “ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา.” เอกสารประการ อบรม หลักสูตรระยะสั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคล ปัญญาอ่อน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.

- เย็นจิต ชวระวิบูลยางกูร. “การเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ และการปรับ
 สิ้นใหม่ เพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 โรงเรียนหนองจอก (กักตื้นรเศรษฐ).” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชา
 จิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ศรีตลา คุณเต็มย์. “การลดพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
 สติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ
 ในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์.” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2540.
- ศรียา นิยมธรรม. การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟ
 เพรส, 2534.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคนอื่น ๆ . “เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการปรับพฤติกรรม.”
 ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “ประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับ
 สิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ การรับรองบุคคลของ
 สถานศึกษาว่า เป็นคนพิการ พ.ศ.2548.” 15 สิงหาคม 2548.
- อาภา จันทรสกุล. การปรับพฤติกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
 และการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.
- Alberto, Paul A. , and Anne C. Troutman Applied Behavior Analysis for Teacher. Ohio :
 Merril Publishing Company, 1990.
- Bandura , Albert , and Richard H. Walters. Social Learning and Personality Development.
 New York : Holt – Rine Hart and Winston, Inc.,1963.
- Kazdin, Alen E. Behavior Modification in Applied Setting. Homewood, Illinois : Dorsey
 Press, 1984.
- Rimm , David C, and John C.Masters. Behavior Therapy Techniques and Empirical
 finding. New York : Academic Press, Inc. , 1979.
- Stroman,F.Duane. Mental Retardation in Social Context. Boston : University Press of
 American, 1989.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 9 การหาค่าความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมแย่งสิ่งของ ก่อนดำเนินการทดลอง

ครั้งที่สังเกต	ผู้วิจัย	ผู้ร่วมสังเกต	ค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต
1	4	4	100
2	5	4	.80
3	6	6	100
4	5	4	.80
5	4	4	100
รวม	24	22	

ข้อมูลในตาราง 9 สามารถนำมาคำนวณหาความเที่ยงของการสังเกตได้ดังนี้ เมื่อครบตามกำหนดนำผลการบันทึกการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต (ครูประจำชั้น) มาหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต สังเกตเปรียบเทียบว่าตรงกันหรือต่างกันเล็กน้อยเพียงใด หาค่าความสอดคล้องกันของการสังเกตจากสูตร ต้องให้ได้ค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จึงจะเชื่อถือได้ ในการวิจัยนี้ใช้บันทึกข้อมูลเป็นความถี่ จึงใช้สูตรต่อไปนี้

(Interobserver Reliability)

$$\text{สูตรหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้น้อยกว่า}}{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่า}} \times 100$$

(IOR)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางระวีพร ธรรมสอน
ที่อยู่	264/9 หมู่ 8 ถนนพหลโยธิน ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ที่ทำงาน	โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 0-5624-5124
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2534	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนคูสิต
พ.ศ. 2546	เข้าศึกษาต่อปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2534	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนกาวีละอุนกุล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2540	อาจารย์ 2 โรงเรียนศึกษาพิเศษนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2545	อาจารย์ 2 โรงเรียนศึกษาพิเศษนครสวรรค์
ปัจจุบัน	ครู คศ.2 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์